HENRIK GJØDE NIELSEN

Støvring Kirke

STØVRING KIRKE

Af samme forfatter er bl.a. udkommet

Klarup Kirke, 1991
Klarupgård, 1992
Sportens spor, 1994
Blot Brudstykker, 1994
Hals Kommune, 1995
Besat og befriet, 1995
Hals i gamle postkort, 1995
Dengang i Viborg, 1995, 2. oplag Dengang i Viborg I, 1998
Spring og sport, 1996
Dengang i Viborg II, 1996
Viborg i gamle postkort, 1997
Dengang i Viborg III, 1997
Blot Brudstykker II, 1997
Hugo Matthiessens Hals, 1998
Lynderupgård, 1999
Ulsted Sparekasse, 1999
Avisen, 1999
Dengang i Viborg IV, 1999
Ånden fra '49, 1999
Viborgsøerne, illustreret af Johannes Bæch, 2000
Hou Kirke, 2000
Dengang i Viborg V, 2000
Hals Skanse, 2001
Johannes Bæchs Viborg, 2002
Havets Nordjylland (red.), 2002
Fra tørv til natur, 2003
Vester Hassing Skole, 2003
Syg og sund i Hals Kommune, 2003
Gåser Kirke, 2003
Nocturne, 2003
Mørke sider af Viborgs historie, s.m. Larsen, Spanggård, Østergaard, 2003
Flere mørke sider af Viborgs historie, s.m. Larsen, Spanggård, Østergaard, 2004
Nordjütland: Das Meer (red.), 2004
Retssager udføres, 2004
Til kirkens pryd og herskabets ære, 2005
Øster Hassing Kirke, 2005
En bygning besejres, 2005
Tre byer – tre befrielser, 2006
Fra Reformation til Enevælde (red.), 2007
At fremme sportens interesse, 2007
Hvor regnbuen ender, 2007

HENRIK GJØDE NIELSEN

Støvring Kirke

1907 – 22. december – 2007

Udgivet for
Støvring Kirkes Menighedsråd
af
Hals Museum
2007

Henrik Gjøde Nielsen
Støvring Kirke
1907 – 22. december – 2007
Copyright © Henrik Gjøde Nielsen 2007
Udgivet for Støvring Kirkes Menighedsråd af Hals Museum 2007
Omslag: Hanne G. Frederiksen
Grafisk tilrettelægning: Hanne G. Frederiksen, Henrik Gjøde Nielsen
Fotografier: Forfatteren, hvor intet andet er nævnt
Skrift: New Baskerville
Papir: 115 gr. MultiArt Silk
Omslag: 240 gr. Invercote
Grafisk produktion: Støvring Bogtryk/Offset ApS
Oplag: 2000 eksemplarer
Printed in Denmark 2007
ISBN 87-90845-36-6

Støvring Kirkes Menighedsråd
takker følgende for støtte til udgivelse af bogen om Støvring Kirke:
Buderup-Gravlev Sparekasses Jubilæumsfond, Spar Nord
Sparekassen Himmerland, Støvring
Hagens Fjedre A/S, Støvring
Hydrema Holding, Støvring
Støvring Bogtryk/Offset ApS
Støvring Y'mens Club
Legatet til Menighedslivets Fremme ved Aalborg Bispegård
Stiftsfonden ved Aalborg Bispegård
Fonden Himmerland, Aars

Indhold

Forord 6

En kirkes historie 7

Kirken og kirkerne i Danmark 8
Kirken i Danmark 8. Kirkerne i Danmark 9.

Buderup-Gravlev Sogn 10
Sognet 10. Kirkerne 10.

Buderup Ødekirke 12
Sognekirke 12. Ødekirke 12.

Gravlev Kirke 14
En klassisk kirke 14. Heden, liggende kvindeskikkelse 15.

Sørup Kirke 16
En ny kirke 16. Forgængeren 16.

Støvring Stationsby 18
Styfhring 18. Stationsbyen 18.

Støvring Kirke 21
Planerne og placeringen 21. Byggeri og indvielse 22. Støvring Kirke 25. Den første begravelse 30. Den første dåb 31. Gammelt i nyt 32. Alterbillede 32. Alter 35. Døbefont, dåbsfad og kande 37. Prædikestol 39. Kirkeklokken 41. Tårnuret 43. Lysekrone og lysestage 44. Kirkeskibet 45. Orgel 47. Messehagler, salmenummertavler og kirkeblok 50. Farver og fugle 51. Kirkegården 54. Sognegården 56. Støvring Kirke 1907-2007 58. Jubilæet 61. Personale ved Støvring Kirke 2007 62. Støvring Kirkes Menighedsråd 2007 62. Præster ved Støvring Kirke 1907-2007 63.

Litteratur og materiale 64

Forord

Denne bog er blevet til i anledning af Støvring Kirkes 100 års jubilæum, som blev fejret 1. søndag i advent den 2. december 2007.

Støvring Kirkes Menighedsråd har markeret kirkens jubilæum på forskellig vis året igennem og har ønsket at videregive et historisk dokument med udgivelse af denne bog. Allerede i januar 2006 blev der nedsat et udvalg til at tage sig af jubilæet og til udarbejdelse af et jubilæumsskrift. Der blev meget hurtigt taget kontakt til museumsinspektør Henrik Gjøde Nielsen, Hals Museum – Nordjyllands Historiske Museum, med ønsket om at få ham til at skrive bogen.

I fællesskab blev udvalg og forfatter enige om bogens omfang og struktur. Udvalget har ønsket, at bogen skulle være udstyret med mange billeder af kirken i 2007. Et ønske, der i høj grad er blevet efterkommet.

Da Støvring Kirke er rundet af den gamle Buderup Kirke, som nu er en ødekirke, var det i virkeligheden ikke kun én kirke, men to kirker der skulle skrives om og dermed også om et sogn, der har været underlagt stor udvikling. Fra et landsogn med en middelalderkirke forvandlede sognet sig for 100 år siden til et sogn med en bykirke i en stationsby.

Udvalget skylder Henrik Gjøde Nielsen en stor tak for at have fortalt kirkernes og sognets historie på en enkel og tilgængelig måde.

Meget materiale er blevet lagt til grund for bogens udarbejdelse og der skal her lyde en tak til alle der har givet et bidrag.

Jubilæet har sat fokus på kirken. I løbet af jubilæumsåret har kirken været ramme om en række arrangementer. Ud over de ordinære gudstjenester har sognebørnene i Støvring haft rig lejlighed til et besøg i kirken. Det har rigtig mange benyttet sig af. Kirken er synlig og bliver flittigt brugt.

Buderup Kirke blev ødekirke, fordi den blev for lille, da byen voksede til. Nu 100 år efter er Støvring Kirke ved at blive for lille. Men lad os indtil videre betragte det som et positivt problem.

Jubilæumsudvalget, Støvring Kirkes Menighedsråd.

En kirkes historie

Vi har i vore kirker her i Danmark en kulturskat af et omfang og en karat, som vel de færreste gør sig klart, hvis man overhovedet kan. Kirken, som institution og som bygning, har været en konstant i landets historie i mere end 1.000 år. I stormomsuste og urolige tider har kirken været her; lokale, nationale og internationale begivenheder har skyllet ind over den, uden at ændre dens substans. Og dog har også kirken ændret sig over tid, som institution og som bygning.

Disse ændringer har sat sig sine spor i måden at dyrke Gud på, og synlige spor i bygningerne. Vore gamle kirker rummer nedslag fra skiftende perioder, er mærket af tidernes smag, af anonymt slid og af store personligheder. Vore kirker er – også – at betragte som en kulturhistorisk tidskapsel. Jo vist, vil nogle sige, men det gælder jo kun vore gamle kirker. De nye har ikke den lange historie. Jo, de har. Som bygning og som genstande betragtet rummer de nye kirker naturligvis ikke det samme, som vore middelalderkirker. Ikke desto mindre indgår også de nye kirker i landets lange historie. Kirkebygningens dele og deres indbyrdes organisering, dens genstande og måden gudstjeneste og hellige handlinger gennemføres på, er i mangt og meget ikke til at forveksle med den måde, man i middelalderen gjorde tingene på.

Mennesket lever ikke af brød alene, og en kirke er ikke kun en bygning. Den er et hus, hvori foretages handlinger, som har aner tilbage til den ældste kirke.

Derfor har et af de styrende elementer i denne lille bog været bestræbelsen på at fortælle om forgængerne, i åndelig eller fysisk forstand, for denne eller hin indretning, genstand eller handling. Et andet styrende element har været bestræbelsen på at skrive om Støvring Kirke på dens egne præmisser. Ligesom man i studiet af vore middelalderkirker lægger store anstrengelser for dagen, for at forstå den enkelte kirke i dens samtidige historiske og liturgiske sammenhæng, må det også tilkomme vore nye kirker at blive behandlet på samme måde. Og endelig har et tredje styrende princip været ønsket om at anskueliggøre, at også nye kirker som Støvring Kirke har været gjort til genstand for ændringer.

For et menneske er 100 år lang tid. For en kirke er det ingen alder, men dog nok til at betydelige forandringer og levet liv kan konstateres og beskrives. Opgaven er stor, bogen lille. Jeg håber, det er lykkedes. Jeg takker Støvring Kirkes Menighedsråd for at have betroet mig opgaven.

Hals Museum, november 2007. *Henrik Gjøde Nielsen.*

Kirken og kirkerne i Danmark

Kirken i Danmark

Kirken som institution har eksisteret i Danmark lige så længe, som Danmark har eksisteret i historisk tid. Historisk tid er, til forskel fra oldtiden, den tid, fra hvilken vi har håndskrevne kilder. Det betyder ikke, at der ikke har levet mennesker og er blevet skrevet om det område, vi nu kalder Danmark, før historisk tid. Det er der, men ikke i Danmark og ikke af danskere. Allerede de gamle romere, som man skriver når noget er meget gammelt, skrev om de mærkelige, vilde folkeslag mod nord, omkring år 75 efter Kristi fødsel. Forfatteren var Plinius, som undrede sig over, at man på disse forblæste kanter varmede sig ved at brænde jord; det var tørv, som man ikke kendte i Rom. Nogle århundreder senere sendte den romerske kejser Ludvig den Fromme, med bistand af paven, nogle følere i form af forskellig missionsvirksomhed op mod vore breddegrader. Det var i 800-tallet, og i sidste del af 900-tallet overbeviser munken Poppo den danske konge Harald Blåtand, som har fået samling på riget, om kristendommens styrke ved at bære glødende jern i sine hænder, den såkaldte jernbyrd. Og det bringer os frem til historisk tid og til kristendommens komme, thi Harald Blåtand lod sig døbe og "Danerne gjorde kristne," som der står på den store Jellingesten, der er sat på et tidspunkt mellem Harald Blåtands dåb omkring år 965 og hans død omkring år 986. Med Jellingestenen har vi den første skrevne kilde, skrevet i Danmark og af danskere, til Danmarks historie, og med den indvarsles kristendommen i Danmark, og med den træder Danmark ind i historisk tid.

Nu udskifter man ikke sådan uden videre guder og religion, bare fordi kongen siger det. Vi kender da også eksempler på, at folk troede på Kristus og Gud til lands, og på Thor til vands, ligesom der på mange af vore gamle kirker er hedenske tegn og figurer. Det gjaldt jo om at dække sig ind, hvis den nye gud skulle vise sig ikke at holde. Men det gjorde den nye tro, stærkt og kraftigt.

Kongen Svend Estridsen lod i sin regeringstid fra 1047 til 1074 gennemføre den kirkelige stiftsinddeling af landet i ni bispedømmer, og sogneordningen har sandsynligvis, i det mindste i hovedtrækkene, været tilendebragt i midten af 1100-tallet. Det var naturligvis sager, der til en vis grad kunne ordnes på papiret. Men også i landskabet og i menneskets virke slog den nye religion hurtigt, kraftigt og markant igennem.

Kirkerne i Danmark

Sandsynligvis i midten af 1000-tallet satte den første, store kirkebygningsperiode i Danmark i gang. Ved udgangen af Valdemarstiden, omkring år 1250, var der blevet bygget hen ved 2.000 stenkirker i Danmark. På et par hundrede år havde man altså fået gennemført stiftsinddelingen, opdelt landet i sogne, og i hvert sogn opført en kirke, hvor sognets beboere havde ret og pligt til at modtage kirkens nådemidler af den til sognet knyttede præst. Som tilsynsførende med sognekirkernes vedligeholdelse og regnskab, og som et mellemled mellem præst og biskop, indsatte man over de enkelte områder, de enkelte sysler i den datidige gejstlige ordning, en provst. Opførelsen af middelalderens mange kirker vidner både om, hvor stærkt den nye tro greb sindene, og om i hvor høj grad denne tro med kirkebyggeriet ansporede til en imponerende økonomisk og teknisk præstation. Opførelsen af 2.000 kirker i så relativt kort en periode kan ikke forklares ved dekret fra oven, fra konge eller herremand. Folket måtte med, for at det skulle lykkes, og folket var med. Tiden fra 1050 til 1250 er den første, store kirkebygningsperiode i Danmark.

Den anden store kirkebygningsperiode i landet indtræffer i årtierne før og efter år 1900. Med Grundloven af 5. juni 1849 indførtes en fri forfatning i landet; en forfatning, som bl.a. indebar religionsfrihed. I årtierne efter 1849 blomstrede ikke blot nye trossamfund op; også den med Grundloven indførte folkekirke oplevede en vældig vækkelse. Kombinationen af folkelig og folkekirkelig vækkelse samt en velvillig indstilling til økonomisk støtte fra statens side betød, at Danmark i årtierne omkring år 1900 gennemlevede landets anden store kirkebygningsperiode. Yderligere blev udviklingen understøttet af, at der netop i denne periode var opstået en række nye byer, stationsbyer, som havde samlet nye menigheder i om-råder, som tidligere havde været tyndt befolket. Der var således befolkningsmæssige og økonomiske behov og forudsætninger til stede, for opførelsen af nye kirker.

Ser man på de enkelte sogne er forholdet således i reglen det, at der enten er tale om et gammelt, middelalderligt sogn med en tilsvarende middelalderlig kirke, eller om et nyt sogn eller et nyt kirkedistrikt med en tilsvarende kirke. Sjældnere ses det, at en ny kirke har afløst en gammel, middelalderlig kirke, som så i langt de fleste tilfælde er blevet nedbrudt, og den nye kirke måske endog opført på et nyt sted og med et nyt navn. Men det forekommer. Et glimrende eksempel på dette forhold er Støvring Kirke.

Buderup-Gravlev Sogn

Sognet
Buderup-Gravlev Sogn ligger i Hornum Herred, midt i Himmerland. Sognet er smukt, med højtliggende, bakkede jorder. Gennem sognet går landevejen mellem Aalborg og Hobro, sidelandeveje til Nibe og Viborg, jernbanelinien Aalborg-Hobro, og motorvej E 45. Mange kører således dagligt gennem sognet uden at ane, at der blot få minutters kørsel fra den hektiske trafik på motorvejen findes enge og marker, hede og skov, rolig natur og interessante kirker. Gravlev Sogn var oprindeligt annekssogn til Buderup Sogn. Buderup-Gravlev Sogn udgør fra 1. januar 2007 Buderup-Gravlev Pastorat i Rebild Provsti, Rebild Kommune, Region Nordjylland.

Kirkerne
I sognet findes tre kirker, som betjenes af sognets præster og personale, nemlig Gravlev Kirke, Sørup Kirke og Støvring Kirke. Hver kirke har sit eget menighedsråd, og samtlige medlemmer af disse indgår i et fællesmenighedsråd. Ud over det kirkelige fællesskab, forvalter sognet også Sognegården i Støvring, præsteboligen på Mosbækallé i Støvring og den tidligere forpagterbolig ved den nu nedlagte Juelstrup Præstegård. I sognet findes tillige Buderup Ødekirke, samt Frimenighedskirken, som blev opført i 1903, indviet 1905. Frimenighedskirken ligger på Støvring Højskoles grund, og blev overtaget af denne for 1 kr., da frimenigheden nedlagde sig selv. Bygningen anvendes af Støvring Højskole.

Støvring Frimenighedskirke; en enkel og prunkløs bygning, opført i 1903, indviet i 1905. Bygningen anvendes nu til undervisning og koncertsal af Støvring Højskole.

Støvring er for mange blot afkørsler på motorvejen, og drister man sig nærmere, ligner Støvring til forveksling mange andre stations- eller transitbyer. Men blot et par minutters kørsel fra Støvring finder man betagende udsigter som denne, ved Buderup Ødekirke, med udblik mod Rebild og Rold Skov.

Buderup Ødekirke

Sognekirke
Den kirke, der har givet navn til sognet, eller som sognet har givet navn til, findes fortsat, men ikke som ibrugværende kirke. Buderup Ødekirke har siden 1907 været – øde.

Buderup Ødekirke er fra landets første, store kirkebygningsperiode, opført i 1100-1200-tallet i romansk stil. Den upræcise sammenføjning af kor og skib, de to centrale bygningsdele i enhver kirke, tyder på, at de to dele er opført i to tempi, som man også kender det fra andre kirker. I så fald er koret sandsynligvis opført først. Mændenes indgang, sydindgangen, er bevaret, mens kvindeindgangen i nord er muret til. Tårnet er opført senest i første del af 1500-tallet. På tårnets sydfacade står årstallet 1761, og på gavlene initialerne NB og ICL, hvilke refererer til det år, da Niels Bjørn og Ida Cathrine Lassen til Buderupholm Hovedgård blev gift. Kapellet i skibets nordvestlige side er formodentlig opført i midten af 1500-tallet. Et levn fra kirkens tidligste bygningshistorie kan ses i kirkedigets nordvestlige hjørne, hvor der findes en ufærdig granitsten, hugget under kirkens opførelse. Kirkens indre gemmer desuden et gravkammer, som ifølge kirkens synsprotokol 1893 blev tilmuret, efter at man havde nedgravet kisterne på kirkegården.

I kirkens indre har man i kapellet fundet spor efter kalkmalerier fra omkring 1550. Kor og skib står hvidkalkede, men bag pudsen gemmer sig flere, tidlige kalkmalerier, herunder et renæssancearbejde fra sidste del af 1500-tallet, som lader sig ane i koret. I korets nordvestvæg er indsat en mindetavle over sognepræst Petri Echoff, 1660-1704, og hustru Dorotheæ Helvicæ Ruus, 1668-1693. Af inventar er nu blot tilbage det murede alterbord samt kummen af den romanske døbefont, som sandsynligvis er lavet samtidig med kirken. Hvad det skete med det øvrige inventar, skal vi vende tilbage til i forbindelse med beskrivelsen af opførelsen af Støvring Kirke.

Ødekirke
Op mod 1800-tallets slutning krævedes større istandsættelses- og vedligeholdelsesarbejder for fortsat at kunne anvende kirken til dens formål. Nogle mente, at kirken skulle jævnes med jorden, andre at den burde nedtages og genopføres, hvor nu Støvring Kirke ligger. Enden blev, at Nationalmuseet overtog kirken og fredlyste den. Buderup Kirke blev nedlagt som sognekirke den 22. december 1907, men havde allerede da ikke

været i brug i nogen tid. Efter i første halvdel af 1900-tallet at have været udsat for hærværk og forfald, fjernede man i 1944 inventaret fra kirken. Buderup Ødekirke ejes i 2007 af Skov- og Naturstyrelsen. Buderup Ødekirke anvendes periodisk til forskellige formål, primært af kulturel art, som f.eks. kunstudstillinger. Bygningen vedligeholdes af Rebild Kommune, mens kirkegården vedligeholdes af Støvring Kirkes Menighedsråd. Således er der også på det praktiske plan sammenhæng mellem sognets gamle og ny kirke.

Buderup Ødekirke, set fra sydvest.

Gravlev Kirke

En klassisk kirke

Ligesom Buderup Ødekirke er Gravlev Kirke en middelalderlig kirke, fra den første store kirkebygningsperiode i Danmark. Og ligesom Buderup Kirke ligger Gravlev Kirke smukt, men til forskel fra Buderup Ødekirke er Gravlev Kirke fortsat i brug.

Gravlev Kirke er i kirkehistorisk forstand en "klassisk" kirke, som består af romansk kor og skib. Tårnet i vest og våbenhuset i syd er sengotiske tilbygninger, vel opført i 1300-1400-tallet. Af middelalderlige levn bør nævnes de to bevarede rundbuevinduer på nordsiden af kirken; vinduer, som giver et indtryk af det begrænsede lysindfald, der har været i de romanske kirkebygninger. I kirkens indre er det flade, romanske bjælkeloft bevaret, mens der i koret i gotisk tid er indbygget et krydshvælv. Først med gotikken blev man i stand til at konstruere krydshvælv, og ligeledes de høje, spidsbuede vinduer, til forskel fra de romanske rundbuede, og mindre, vinduer. I kirkens indre er endvidere bevaret den runde korbue med profilerede kragbånd. Kirkens tårn blev restaureret i 1873, og hele den øvrige bygning gennemgik i 1919-1920 en omfattende hovedrestaurering ved arkitekt Hother Paludan.

"Heden, liggende kvindeskikkelse," på kirkegården ved Gravlev Kirke, er både skulptur af og gravminde over billedhuggeren Anders Bundgaard.

Heden, liggende kvindeskikkelse

Af pastoratets kirker ligger vel ingen smukkere end Gravlev Kirke, på den stejle skrænt ned mod Lindenborg Å. Og på den terrassedelte kirkegård, renoveret i sidste del af 1980'erne, er bl.a. begravet billedhuggeren Anders Jensen Bundgaard (1864-1937). Bundgaard har selv skabt sit gravmæle med skulpturen Hedepigen, eller "Heden, liggende kvindeskikkelse," som er den officielle titel i Bundgaards værkfortegnelse.

Gravlev Kirke set fra nordvest.

Sørup Kirke

En ny kirke

Sørup Kirke er en ny kirke, og ligesom Støvring Kirke fra den anden store kirkebygningsperiode i Danmark. Sørup Kirke blev indviet den 9. april 1906.

Kirken, der blev bygget som filialkirke i Buderup Sogn, er opført efter tegning af arkitekt H. Vejby-Christensen, der også skulle blive manden bag Støvring Kirke, og består af kor og skib, opført af røde mursten. Det er en enkel bygning, som i de første årtier af dens historie var kullet, d.v.s. uden tårn, som det også kendes fra mange romanske kirker, og først i 1952 blev der ved kirkens vestende tilføjet et tårn med firesidet pyramidespir. I 1995 blev der bygget et velfærdshus lidt nord for kirken, og i 2001 en ny kirkegårdsmur ud mod Nibevej.

Folk i Sørup havde langt til sognekirken i Buderup, omtrent seks km., og fra år 1900 holdtes gudstjeneste to gange om måneden i Sørup Skole. Den situation var ikke tilfredsstillende, og biskoppen anbefalede, at der blev bygget et kapel i Sørup og en ny kirke i Støvring, til erstatning for sognekirken i Buderup. Fra staten opnåede man en bevilling på 10.000 kr., og lokalt indsamlede man 2.200 kr. En lokal gårdejer skænkede jord til kirke og kirkegård, og Sørups beboere leverede selv sand, grus, marksten og kørsel, alt ganske gratis, og da kirken stod færdig, lød den samlede regning på 12.385,72 kr. Heraf var de 2.000 ikke engang anvendt til selve byggeriet, men blev henlagt til vedligeholdelse.

Forgængeren

Sørup Kirke er ny, men har alligevel en gammel historie. Den har nemlig haft en middelalderlig forgænger, der endnu stod i 1464, men som blev nedbrudt i reformationstiden, d.v.s. i årene efter 1536, da så mange sogne i landet blev "øde." Arkæologiske undersøgelser har påvist, at der i området ikke langt fra den nuværende Sørup Kirke, har stået en romansk kirke, ca. 20 meter lang, bestående af kor og skib. Også den til kirken hørende kirkegård er blevet undersøgt, og det anslås, at der i denne findes omkring 1.000 grave.

De arkæologiske arbejder i området har primært haft karakter af forundersøgelser. Deciderede og omfattende udgravninger af kirke og kirkegård er endnu ikke gennemført, men området er delvist fredet og må ikke f.eks. dybdepløjes, så sporerne efter den middelalderlige Sørup Kirke ligger godt under mulde og venter på, at der skal blive anledning

til at gennemføre en mere omfattende udgravning. En kvadersten fra den nu nedbrudte kirke er genanvendt som gravsten på den nuværende Sørup Kirkegård.

Sørup Kirke set fra sydøst.

Støvring Stationsby

Styfhring
Støvring er en stationsby, en ny by, men den har gamle rødder. I de ældste skriftlige kilder omtales byen i 1268 som Styfhring, og i 1453 som Støffring. Bebyggelse og befolkning har der altså været på stedet siden middelalderen, men ikke tilstrækkeligt til at gøre byen til hoved- eller sogneby, med dertil hørende kirke. Dette var i århundreder forbeholdt Buderup, som lagde navn til sognet, hvor sognets hovedgård Buderupholm lå, og hvor også sognekirken lå ejet af Buderupholm gennem århundreder.

Stationsbyen
I sidste del af 1800-tallet var landbruget presset af depression og faldende kornpriser, og de store folkehold blev reduceret. Købstæderne og de nye byer, stationsbyerne, opslugte landbrugets befolkningsoverskud, og samtidig steg efterspørgslen på f.eks. håndværkerydelser, idet mange af de opgaver, som landbrugets egen arbejdskraft tidligere havde udført, nu måtte udføres af fremmede håndværkere, og som følge af landbrugets mekanisering af specialister. Samtidig ændrede landets infrastruktur sig.

Med de store jernbaneanlægsarbejder udkæmpedes i mange sogne voldsomme politiske kampe for at få placeret jernbanestation de rette steder, skønt der også er eksempler på, at nogle kæmpede imod overhovedet at få jernbanen ført gennem et sogn, hvilket dog hørte til sjældenhederne. De fleste var opmærksomme på jernbaneforbindelsens muligheder, og udviklingen gjorde hurtigt tvivlernes modstand til skamme. Det antog nærmest karakter af naturlov, at jernbaneforbindelse medførte vækst og udvikling, og i lyset af de forbitrede kampe om linieføring blev det da også nævnt, at af alle drifter var jernbanedriften den næstvigtigste i Danmark.

Jernbanestationen forbedrede ikke blot transport af varer, folk og tjenesteydelser til og fra et område, men medførte også, at handlende og håndværkere slog sig ned omkring stationen, for at servicere rejsende og ikke mindst lokalområdet. Hvor der var tilstrækkeligt langt til nærmeste købstad, hvis privilegier på handel og håndværk var blevet ophævet med Næringsfrihedsloven og andre liberaliserende tiltag i 1860'erne, og hvor oplandet kunne levere en tilstrækkelig stor efterspørgsel, var der mulighed for byudvikling omkring jernbanestationen. I årtierne før og efter år 1900 opstod således en helt ny bytype i Danmark, til forskel fra de gamle landsbyer og købstæder, nemlig stationsbyerne, som i dynamik og enga-

gement i reglen overgik de gamle byer. Sta-tionsbyerne lader sig opdele i tre typer: Gamle landsbyer, som fik jernba-neforbindelse og station, og dermed blev stationsbyer. Nye byer, som bogstaveligt talt voksede op omkring en jernbanestation på åben mark. Og endelig stationsbyer, hvor den nye by omkring stationen med tiden voksede sammen med en nærliggende landsby; den gamle og den nye by var ofte i byens pionerperiode bundet sammen af en langstrakt nyanlagt gade, hvilket har givet denne type stationsbyer tilnavnet H-byer. Støvring er stationsby af den sidste type. Støvring fik jernbaneforbindelse ved etableringen af den jyske længdebane i 1869, hvilket i jernbane- og stationsbyhistorisk sammenhæng er ret tidligt. I Støvring blev udviklingen yderligere understøttet af anlæggelsen af landevejen mellem Viborg og Aalborg i 1870, og man sørgede med anlæggelsen af Jernbanegade for, at der var god adgangsvej til stationen. Udviklingen i Støvring blev således understøttet af såvel jernbane som landevej, hvor den sidste med tiden skulle overtage stationens rolle som udslagsgivende for, hvor byudviklingen fandt sted.

Vi har ikke selvstændige tal for befolkningsudviklingen i Støvring i 1800-tallet, skønt der netop i denne periode fandt en voldsom tilvandring sted, netop som følge af stationsbyværdigheden. For Buderup Sogn som helhed, steg befolkningstallet i perioden 1880-1890 fra 737 til 969 personer, primært betinget af stationsbydannelsen i Støvring. De omliggende sogne havde betydeligt lavere befolkningstilgang, nogle endog tilbagegang i befolkningstallet. Første gang Støvrings befolkningstal opnår den for statistiske definitioner bestemte størrelse, som berettiger betegnelsen stationsby, er i 1906, hvor byen har 446 indbyggere. I 1911 var dette tal steget til 495, i 1950 til 1.134, og i 2006 fandtes 6.322 indbyggere.

Da de danske stationsbyer fra midten af 1900-tallet mistede deres betydning, idet biltrafikken overhalede togtrafikken, var vejnettets betydning allerede i 1920'erne i Støvring steget på bekostning af jernbaneforbindelsen. Og vejnettet, bl.a. med Viborg-Aalborg landevejen og med Aalborg-Hobrolandevejen som senere aftog i betydning med anlæggelsen af den jyske motorvej E 45, har da også fastholdt Støvrings karakter af transitby, men egentlig by blev Støvring altså, da den udviklede sig til stationsby.

Og den nye by, Stationsbyen Støvring, tiltrak handlende og håndværkere, børn og borgere, i stort tal, og ud over butikker og boliger, blev Støvring efterhånden også forsynet med de faciliteter, som f.eks. skole, kommunekontor, fabrikker, pengeinstitutter o.s.v., der hører sig en by til. Og til en by hører naturligvis også en kirke, og sognekirken, Buderup Kirke, lå ikke ganske bekvemt for borgerne i Støvring Stationsby. Man måtte gøre, hvad man var så god til i stationsbyerne: Tænke nyt.

Støvring er også i 2007 en by i vækst. Nybyggeri skyder op i nord og øst for kirken, som det ses fra klokkerummet i Støvring Kirke, med udsigt over skibets tagryg.

Støvring Kirke

Planerne og placeringen

Det var omkring år 1900 klart, at udviklingen i området bogstaveligt talt havde kørt den gamle sognekirke i Buderup ud på et sidespor, takket være udviklingen i vejnettet og ikke mindst jernbaneforbindelsen. Skulle Buderup Kirke fortsat fungere som sognekirke, måtte den underkastes en hovedreparation, men ikke desto mindre lå den, som den i 1903 nytiltrådte sognepræst Matthæus Plesner udtrykte det, "… meget afsides, langt fra næsten alle Beboere." Kort efter år 1900 havde menigheden overtaget Buderup Kirke, og sognets beboere havde således væsentlig indflydelse på kirkens videre skæbne. Som nævnt blev enden på Buderup Kirke at man opgav den, og Nationalmuseet overtog ansvaret for kirken i 1907.

Tiden var med tanken om en ny kirke for sognet i Støvring: Den lokale udvikling med den nye bydannelse, den generelle kirkelige og folkekirkelige vækkelse, en velvillig økonomisk indstilling fra statens side, og endelig en øget demokratisering af det kirkelige arbejde, som blev yderligere accentueret af menighedsrådsloven af 15. maj 1903. Med denne lov fik menigheden øget indflydelse på de lokale, kirkelige forhold, og arbejdet omkring folkekirken, som institution, bygning og arbejdsgiver, blev grundlagt i den form, som det – naturligvis med senere justeringer – også kendes i dag.

De kirkelige planer i sognet lagde i 1903 ud med tanken om, at man skulle flytte eller nedbryde Buderup Kirke, og så genanvende delene i bygning af en ny kirke i nærheden af eller et sted i Støvring. I marts 1905 afholdtes møde mellem kirkekomiteen eller menighedsudvalget i Støvring og repræsentanter for Nationalmuseet, og på Nationalmuseets foranledning skiftede udvalget mening med hensyn til flytningen af Buderup Kirke, og man tog fat på at arbejde for opførelsen af en ny kirke i byen, Støvring Kirke. Menighedsudvalget havde tidligere erhvervet en grund, et stykke af skolelodden, syd for Viborgvej; allerede i 1903 havde sognerådet skænket menighedsudvalget en tønde land af dette område til formålet. Efter mødet med Nationalmuseet i marts 1905, skiftede menighedsudvalget imidlertid mening med hensyn til placeringen, godt hjulpet på vej af gårdejerne Kristian Foldager og Kristen Lere, som forærede et stykke af deres marker til den nye kirke. Til gunst for den nye placering talte, at det pågældende område lå højere end hovedlandevejen, som kirketårn og indgang kunne få front mod, og at kirken med denne placering ville ligge smukt og præsentabelt ved den sydlige indkørsel til byen.

Da 1905 gik på hæld havde man altså en afklaret beslutning om, at man ville opføre en ny kirke. Man havde byen og menigheden, og man havde grunden. Så skulle man sådan set bare i gang.

Byggeri og indvielse

I løbet af 1906-1907 tog man så fat på projektering, valg af arkitekt og opførelse af Støvring Kirke. Med kirkebyggeriet markant i byens udkant, over for højskole og frimenighedskirke, trådte Stationsbyen Støvring ud af den nye bys pionerperiode, og kunne med sognets nye hovedkirke ud ad til præsentere sig som en fuldbåren by, ligesom kirken indad til bidrog til at styrket den lokale bevidsthed, alene af den grund, at man nu havde udsigt til at gå til sin "egen" kirke i sin "egen" by. Man skulle ikke længere krydse bygrænsen, hverken for at gå til de almindelige gudstjenester eller for at deltage i de kirkelige højtider, hvad enten det nu drejede sig om påske og jul, eller om mere private højtider som bryllup og dåb.

Den arkitekt, man valgte til at tegne den ny kirke, var Hans Vejby-Christensen, der var bosiddende i Hjørring, og som også havde tegnet Sørup Kirke. Det var ingenlunde et tilfældigt valg. Omkring år 1900 var mange mennesker i Støvring og omegn medlemmer af den store valgmenighed i Vrå, og havde her med stor tilfredshed stiftet bekendtskab med Vejby-Christensen og hans arbejde, da han også var arkitekten bag Valgmenighedskirken i Vrå, opført år 1900. Ud over, at nogle således havde et mere eller mindre personligt kendskab til manden og hans arbejde i Vrå, så var Vejby-Christensen i høj grad også en mand af tiden, med blik for de særlige forhold og krav, som var gældende for de nye tider og de nye byer. Hans Vejby-Christensen er måske ikke et af de store navne i dansk arkitekturhistorie, men hans virke afspejler på fortrinlig vis forholdene og udviklingen i første halvdel af 1900-tallet. Vejby-Christensen var på mange måder mere en "praktisk" arkitekt end en monumentbygger, og mange af hans bygninger står i dag; vi hører til tider om dem i forbindelse med dagens debatter, men vel kun meget få tænker på arkitekten bag de bygninger, hvis indhold og funktion debatteres.

Hans Vejby-Christensen (1869-1945) kom, som tidens forudsætning for arkitektuddannelsen jo var, i tømrerlære, og udgik fra Teknisk Skole i Aarhus i 1895. Fra 1896 virkede han som arkitekt. Han rejste i Tyskland, Østrig, England, Schweiz og Frankrig, og til virket som arkitekt føjede sig stillinger og hverv som lærer ved Teknisk Skole i Hjørring fra 1895, forstander samme sted fra 1930, og som tilsynsførende ved Hjørring Privatbaner. Af stipendier modtog Vejby-Christensen K. A. Larsens stipendium 1907. Desuden havde Vejby-Christensen i 1900 udarbejdet et pro-

jekt for statshusmandshuse, som blev præmieret. De store medaljer og udmærkelser blev det altså ikke til, men projektet om statshusmandshusene, et andet af tidens løsener, hvor staten på favorable vilkår satte familier i stand til at brødføde sig selv på ganske små udstykninger, indikerer da også udmærket, hvor Vejby-Christensen lagde tyngdepunktet i sit arkitektarbejde: I de nye byer, i brugsbygninger, hvortil jo også må regnes kirker. Dette får man et udmærket indtryk af, når man betragter spændvidden i Vejby-Christensens virke som arkitekt.

Af Hans Vejby-Christensens arbejder bør nævnes følgende: Odd Fellow Logen i Hjørring 1898, den allerede omtalte valgmenighedskirke i Vrå 1900, Rubjerg Skole 1904, udvidelse af Amtssygehuset i Hjørring (opført af Hack Kampmann 1888-1890) 1905, Tuberkulosehospital i Hjørring 1906, Sørup Kirke 1905-1906, Alderdomshjem i Markedsgade i Hjørring 1906 (udvidet 1921), skolen i Sindal 1907, Vestre Skole i Rakkeby, Hjørring, 1911-1912, Sønder Harreslev Skole i Vendsyssel, 1913, Amtssygehuset i Brønderslev 1913-1914, Epidemihus ved Amtssygehuset i Hjørring 1915, Kirurgisk Afdeling samme sted 1918, Øster Vrå Realskole 1917, Forsamlingshus i Bagterp 1918, dobbeltskole i Agersted 1918, Brugsforening i Sønder Harreslev 1919, Aalbæk Skole 1919, Rådhus med retslokaler og politistation i Brønderslev 1919-1920, Alderdomshjem i Løkken 1920, og Hjørring Amts Sygehus i Brovst 1922-1924, udvidet 1939-1940. Tilsyneladende var intet for stort og intet for småt for Vejby-Christensen, fra brugsforeninger og forsamlingshuse til sygehuse og rådhuse. Afgørende synes det at have været, at den pågældende bygning skulle have en funktion, en praktisk anvendelse.

Og til Hans Vejby-Christensens værkfortegnelse føjer sig så også Støvring Kirke, opført 1906-1907, til en pris af ca. 22.000 kr. I sensommeren eller det tidlige efterår 1907 kunne man begynde at imødese indvielsen af Støvring Kirke. Den sidste gudstjeneste i den gamle sognekirke Buderup blev afholdt i efteråret 1907, meget passende en høstgudstjeneste, og den 22. november afholdtes særligt syn i Buderup Kirke, som det anføres i kirkesynsprotokollen: "… i anledning af at Nationalmuseet […] har erklæret sig villig til at overtage og frede denne Bygning…" Buderup Kirke blev som tidligere nævnt nedlagt som sognekirke den 22. december 1907.

Det var formodentlig ikke mange, der bemærkede at denne var den sidste dato i Buderup Kirkes historie som sognekirke. Samme dag havde man nemlig travlt andre steder i sognet. Den 22. december 1907 blev den nyopførte Støvring Kirke indviet. Indvielsen blev foretaget af biskop Poulsen, biskop over Viborg Stift, sammen med sognepræst Matthæus Plesner.

Støvring Kirke under opførelse 1907. De travle piger i forgrunden er højskolepiger fra Støvring Højskole. Man må tro, at fotografiet først og fremmest er taget p.g.a. pigerne, og at kirkebyggeriet i baggrunden mere eller mindre er kommet med ved en tilfældighed. Foto i Lokalhistorisk Arkiv for Støvring Kommune, Øster Hornum.

Støvring Kirke

Der har blandt kirke- og arkitekturhistorikere været en tendens til at indtage en lidt nedladende eller ligefrem ringeagtende holdning til vore nye kirker, til kirkerne opført i årtierne omkring år 1900. Man har kaldt dem kedelige, og har talt om "maskingotik," med henvisning til de maskinstrøgne teglsten, disse kirker i reglen er opført af.

Det er på mange måder en uretfærdig opfattelse, alene af den grund, at menighederne i tiden uden tvivl har valgt deres arkitekt efter lange og grundige overvejelser, i overbevisning om, at netop dén mand, thi en sådan er der jo i de tider næsten altid tale om når noget vigtigt skal gøres, ville være den rette til at gøre arbejdet. Arkitekten på sin side har uden tvivl, efter lige så moden overvejelse, bestræbt sig på at udføre arbejdet på bedste måde, og i forskellig forstand give hver kirke sit personlige præg.

Der findes nye kirker, som af arkitekten er blevet udstyret med små skævheder, lidt forskudte proportioner m.v., sikkert for at forlene den nye kirke med det skær af foranderlighed og en kende tilfældighed eller unøjagtighed i arbejdet, som præger vore gamle kirker: En forskudt mur, en umotiveret karnap o.s.v. Andre har uhæmmet lånt nærmest stereotype elementer fra det romanske og gotiske kirkebyggeri i hvidkalkede bygninger, mens atter andre har valgt en stilren linie, født af tiden, men med de blik bagud, som enhver kirkebygning, ny eller gammel, rummer.

Det sidste er tilfældet for Støvring Kirke. I overensstemmelse med sin grundholdning tegnede Vejby-Christensen en enkelt og prunkløs bygning i tidstypisk stil, men klart inspireret af både romanske og gotiske stilformer, hvilket allerede i bygningen gør, at Støvring Kirke fremstår som en del af den danske kirkes historie. Kirken erkendes umiddelbart som ny, men enkeltelementer i bygningen viser, at arkitekten med former og forhold vil vise, at også Støvring Kirke er en del af en lang historie.

Støvring Kirke er opført af røde mursten, og er skifferdækket. Tårnet i vest har tidstypisk pyramidespir. I tårnet er også kirkens hovedindgang, og i våbenhuset er indrettet et lille dåbsrum. Fra tårnet træder man ind i skibet, og i forlængelse af dette findes koret i øst. Koret er forsynet med apsis, og i tilknytning til koret er to sidebygninger, mod henholdsvis nord og syd. Tilbygningen mod syd fungerer som præsteværelse. Alt meget enkelt, intet tilfældigt. Både placering og orientering af kirkens enkelte bygningsdele er bestemt af en århundredgammel tradition, og er med til at indskrive Støvring Kirke i en lang og levende historie, etableret efter regler og opfattelser, som vel de færreste nutidige kirkegængere gør sig klart.

Den nyopførte Støvring Kirke set fra sydvest 1907. Foto i Marna og Thomas Kristensens eje.

De enkelte dele af kirkebygningen har nemlig alle en præcis, symbolsk betydning, der har sin oprindelse i middelalderens kirkebyggeri, og som til dels stadig er gældende og stadig i hovedsagen følges. Således skal våbenhus, skib og kor opfattes som modstykker til forgård, det hellige og det allerhelligste i Salomons tempel. Kirkebygningen står på jorden, mellem gravene, men en løftet finger, kirketårnet, peger op over de dødes bolig, op mod lysets rige. Kirketårnet, der strækker sig højt og får øjet til at følge det mod himlen, er også et sindbillede på prædikanten, der taler om det himmelske. De sten, som kirken er bygget af, symboliserer de enkelte mennesker, mens grundstenen symboliserer Kristus. Kirkebygningens længde symboliserer langmodighed, dens bredde kærlighed og højden symboliserer håb. De fire vægge symboliserer, at de fire evangelisters forkyndelse har bygget kirken. Vinduerne er symbol for Helligånden, som er den sande sol, det sande lys, og glasset i vinduerne, som slipper lyset igennem uden at gå i stykker, symboliserer Jomfru Marias ukrænkede jomfruelighed. Kirkeporten, indgangen til kirken, symboliserer lydigheden eller nåleøjet, indgangen til Guds rige. I den middelalderlige kirke havde kvinderne deres indgang i nord og mændene deres i syd, og oprindeligt var disse døre små og trange. Senere opgav man de kønsbestemte indgange, og de smalle kirkedøre blev til porte som i Støvring, hvor også korset over døren rækker tilbage til middelalderlige bygningstræk og forkynder, at nu træder man ind i Guds hus. At koret, lysets sæde og gejstlighedens rum, er placeret i øst, er heller ikke en tilfældighed. I øst står solen op, og mod øst lå Paradis, Edens Have. Også fra øst vil Kristus komme på den yderste dag, for at dømme levende og døde. Skibet, som er menighedens rum, ligger mod vest, fattigere på lys, tættere på solens nedgang og på mørket. Fra koret forkyndes det kristne budskab, og i skibet modtager menigheden dette. Våbenhuset, der i Støvring udgøres af tårnets nederste etage, giver rent praktisk rum for ventende, men symboliserer også, at man her skal lægge sine åndelige våben fra sig og møde ubevæbnet i kirken, rede til at tage imod Guds ord. Og tårnet, som peger mod himlen og leder øjet og tanken mod Gud, har desuden den vigtige funktion at bære kirkens klokke, der symboliserer apostlene, mens ringningen symboliserer deres forkyndelse.

Der er således intet i en kirkebygning, der er tilfældigt, hverken de enkelte dele, deres indbyrdes sammenhæng eller deres placering mod verdenshjørnerne. Men trods disse uomgængelige regler, så har enhver kirke, også de nye, hver deres særlige karakter, hver deres særlige interiør, og hver deres særlige omgivelser. Og til de fleste kirkers umiddelbare nærhed hører kirkegården.

Kirkeporten i Støvring Kirke.

Støvring Kirke set fra sydøst i jubilæumsåret 2007.

Kristen Leres grav, den første på Støvring Kirkegård.

Den første begravelse

De fine, velholdte og velordnede kirkegårde der kendes i dag, er for så vidt en relativ ny foreteelse. Det var faktisk først i 1920'erne og 1930'erne, man for alvor tog fat på at etablere kirkegårde efter en plan, og fik gennemført regulering af de fleste kirkegårde i landet. Før da var kirkegårdene ofte et vildnis, hvor gravene var mere eller mindre tilfældigt placerede, og hvor stier trak sig igennem på kryds og tværs, trådt af mennesker, der som bekendt altid går den mest praktiske vej. Traditionelt havde præsterne ret til at høste hø på kirkegårdene, der jo var så fulde af grøde, og ofte hører man tillige menighederne, særligt i det 16. og 17. århundrede, klage over, at forskellige husdyr skaber uorden på kirkegården.

Den bekymring har man ikke haft i Støvring. Ikke desto mindre knytter der sig også en særlig historie til Støvring Kirkegård, faktisk før den blev indviet og taget i brug. Som nævnt blev Støvring Kirke indviet den 22. december 1907. Imidlertid var den ene af de gårdmænd, som havde skænket jord til kirken, nemlig Kristen Lere, afgået ved døden allerede i januar 1907. Kristen Lere havde ønsket at blive begravet ved den kirke, som han havde set under opførelse, men ikke blive færdigbygget og indviet, og man efterkom hans ønske. Biskop Poulsen indviede Kristen Leres gravsted endnu inden hele kirkegården var blevet indviet, og her blev Kristen Lere stedt til hvile, næsten et år før Støvring Kirke blev indviet og taget i brug. Kristen Lere hviler under en mørk sten med poleret forside;

stenen har form som himmelport, med indhugget kors, matterede blomsterranker og med en due.

Den første dåb

Mens kirkegården blev taget i brug et lille år før Støvring Kirke blev indviet den 22. december 1907, blev den første dåb gennemført i kirken kun tre dage efter indvielsen, nemlig den 25. december 1907. Denne dag skulle tre børn døbes, to piger og en dreng. Som det sig hørte og burde i tiden, blev drengebarnet døbt som den første i Støvring Kirke. Drengen var Robert Christian Nielsen, født i Støvring By, Buderup Sogn, Hornum Herred, den 5. september 1907. På dåbsattesten anføres, at barnet er døbt i Støvring By, Buderup Sogn, den 25. december 1907. Forældre var snedker Niels Christian Nielsen og hustru Jensine Marie Larsen. Det må have fyldt pastor Plesner med en særlig følelse således at udfylde den første i en lang række dåbsattester for børn døbt i Støvring Kirke.

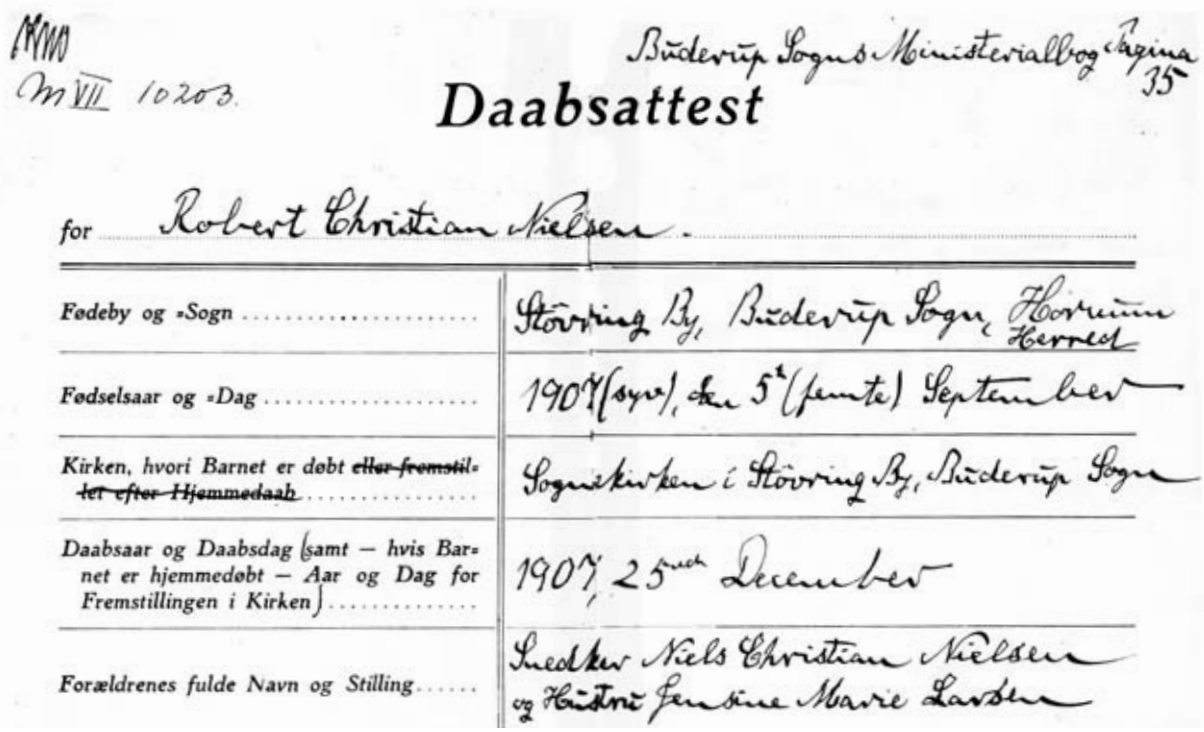

Buderup Sogns Ministerialbog Pagina 35

M VII 10203.

Daabsattest

for Robert Christian Nielsen.

Fødeby og -Sogn	Støvring By, Buderup Sogn, Hornum Herred
Fødselsaar og -Dag	1907 (syv), den 5te (femte) September
Kirken, hvori Barnet er døbt ~~eller fremstillet efter Hjemmedaab~~	Sognekirken i Støvring By, Buderup Sogn
Daabsaar og Daabsdag (samt — hvis Barnet er hjemmedøbt — Aar og Dag for Fremstillingen i Kirken)	1907, 25ende December
Forældrenes fulde Navn og Stilling	Snedker Niels Christian Nielsen og Hustru Jensine Marie Larsen

Dåbsattest for Robert Christian Nielsen, det første barn der blev døbt i Støvring Kirke

Gammelt i nyt

Det var en fuldt udstyret kirke, Robert Christian Nielsen blev døbt i 25. december 1907. En ny kirke, men interiøret var ikke udelukkende nyt. Fra den gamle Buderup kirke overførtes til den nye kirke i Støvring en altertavle fra 1901, altersølvet, stagerne, dåbsfadet, klokken og en lysekrone. De dele skal vi høre mere om senere. Af det øvrige inventar fra Buderup Kirke fik Suldrup Kirke i 1944 et alterbordspanel, en altertavle fra omkring år 1600 og en prædikestol fra første del af 1600-tallet. Til Aalborg Historiske Museum kom et maleri fra 1787, med motivet Korsfæstelsen, Opstandelsen og Himmelfarten, samt en præste- og bispetavle fra samme tid, en mindetavle om Buderup Kirkes istandsættelse i 1708, et lille hjørneskab i rokoko, samt en mindetavle om en restaurering 1763. Men en del af interiøret fandt altså vej fra den gamle kirke i Buderup til den nye kirke i Støvring, hvor enkelte dele siden skulle ændres eller udskiftes, mens andre fortsat er i brug i kirken, og således knytter historien mellem de to kirkebygninger i samme sogn sammen.

Alterbillede

I synsprotokollen for Buderup Kirke, som siden også blev anvendt som synsprotokol for Støvring Kirke, anføres ved synet den 8. juni 1896 i Buderup Kirke, at altertavlen enten må restaureres eller ombyttes med en ny. Man valgte det sidste, og ved synet den 7. juni 1901 anføres det, at "Alterbilledet anbringes snarest som bestemt i den ny Ramme." Og sådan blev det. Det pågældende maleri var udført af Axel Hou, 1901, med motivet Kristi korsegang. Axel Hou (1860-1948) udførte adskillige altermalerier til de danske kirker, såvel gamle som nye, og i dette tilfælde blev der tale om et både-og. Maleriet blev nemlig flyttet over til Støvring Kirke, hvor menigheden havde det for øje frem til 1978.

I forbindelse med en større restaurering, blev Axel Hous altermaleri i 1978 erstattet af et markant kors udført af billedhuggeren Erik Heide, der har en lang række udsmykninger i offentlige rum, herunder adskillige kirkeudsmykninger, bag sig. Heides kraftfulde kors i Støvring Kirke har som motiv den korsfæstede Kristus, som også er den sejrende Kristus; et motiv som rækker tilbage til romansk kirkekunst. Korset er udhugget i moseeg, som stammer fra vikingetiden. Der er angiveligt tale om et par af de palisadestolper, som kong Godfred, der døde 810, forstærkede Dannevirke med. På Kristuskroppen er stolpen tilspidset forneden. Det er ikke Erik Heides værk; tilhugningen er udført af nogle af kong Godfreds mænd, for at kunne ramme stolpen i jorden. På den måde mødes fortidens krigere med nutidens kunstner i kirkerummet i Støvring.

Erik Heides korsfæstede Kristus, udført i moseeg fra Dannevirke, siden 1978 alterbillede i Støvring Kirke.

Detalje af Erik Heides alterudsmykning, den korsfæstede Kristus.

Alter

Den sejrende Kristus forplanter sig i Støvring Kirke bogstaveligt talt til alterbordet. Oven på alteret ligger en egetræsplanke, fremstillet af samme type træ som Kristusfiguren. På alterbordet står endvidere en sten til oblater med en korsfugl på låget, hvilket også er Heides værk. Om korsfuglene skal berettes mere senere.

På alteret findes endvidere nogle levn fra den gamle sognekirke i Buderup. Det drejer sig om alterkalk og disk fra 1730'erne, der er skænket af Thøger Bentzon til Buderupholm. Ligeledes de to balusterformede alterstager, formodentlig fra første halvdel af 1600-tallet, er overført fra Buderup Kirke til Støvring Kirke.

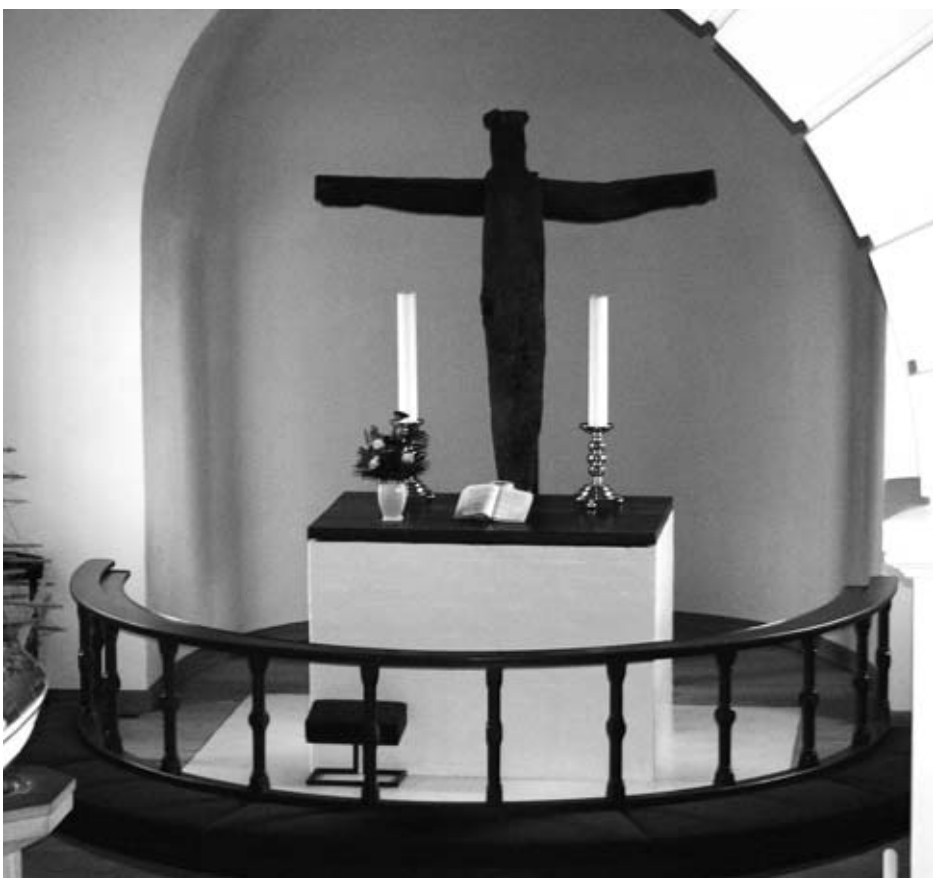

Alteret i Støvring Kirke, her set fra pulpituret, hvor vikingetid og hedenskab møder kristendommen, og hvor genstande fra renæssancetidens Buderup Kirke indgår og anvendes i de kirkelige handlinger i Støvring Kirke.

Således forenes gammelt og nyt synligt for enhver på alteret i Støvring Kirke, og denne forening indskriver sig i en årtusindlang historie. Alteret er kirkens helligste genstand, og symboliserer det bord, ved hvilket Jesus uddelte det første nadvermåltid. For at værne dets hellighed, og vel også for at pryde bordet, opsatte man enten dækpaneler omkring bordet, eller man dækkede det med klæde. I de tidligste, kristne menigheder, i Roms katakomber, var det skik at samles til nadvermåltidet ved en plade, lagt hen over en hellig mands grav. Denne skik fulgte kristendommens udbredelse på den måde, at man begravede en hellig person under alteret, for siden blot at indmure rester af helgener eller lignende relikvier, f.eks. noget af en genstand, som havde tilhørt en helgen, et sted i alteret, typisk i en lille fordybning i alterbordspladen, i "helgengraven." Denne skik ophørte i Danmark med Reformationen i 1536, hvor antallet af altre i kirkerne ligeledes indskrænkedes til alteret i koret. I den katolske kirke har man fortsat side- eller helgenaltre, og har fortsat helgengrave i alterbordspladerne, men fælles for den kristne kirkes to hovedretninger er, at alteret er centralt i såvel kirkerummet som i gudstjenesten.

Alterkalk og disk, skænket til Buderup Kirke af Thøger Benzon til Buderupholm i begyndelsen af 1600-tallet, siden 1907 anvendt i Støvring Kirke.

Døbefont, dåbsfad og kande

Døbefonten i Støvring Kirke hører ikke til blandt det inventar, som blev overført fra Buderup Kirke, idet kummen fra den romanske granitfont blev bevaret der. Til gengæld vidner Støvring Kirkes døbefont om, at selv en ny kirke til stadighed undergår forandringer, og selv i forbindelse med en så vigtig genstand som døbefonten. Støvring Kirkes døbefont er fremstillet af Neksø sandsten, og blev i 1958 skænket til kirken af stenhuggerfirmaet Michael Christensens enke.

Ligesom alteret indskriver døbefonten sig som en central genstand i kristendommens lange historie. Med dåben føres det spæde barn ind i det kristne fællesskab, og der er en historisk forklaring på, at selv en relativt ny font som den i Støvring har en ganske dyb kumme. Oprindeligt anvendtes nemlig fontens kumme til dåben, hvilket kunne være ganske risikabelt for spædbørnene. Børnene blev nemlig sænket tre gange helt ned i vandet, der for det første var iskoldt, og for det andet ofte havde stået i kummen i månedsvis og var ret beskidt, eftersom der i katolsk tid anvendtes vievand; indviet, helligt vand, som der ikke måtte frådses med, beskidt eller ej, og som ikke måtte bæres bort fra kirkens område. Denne hårdhændede behandling kunne i uheldigste fald give lungebetændelse eller lignende infektioner, og koste børnene livet, hvis de da ikke fik vand i lungerne under nedsænkningen og ganske enkelt druknede under dåben. Efterhånden opgav man denne fremgangsmåde, for blot med hånden at øse vand tre gange over barnets hoved, som man kender det i dag.

Allerede i renæssancetiden ca. 1536-1660 ophørte brugen af fontekummen. Ikke desto mindre er også senere tiders døbefonte, som den i Støvring, udstyret med en kumme af et vist volumen. Men efter som man ikke skulle bruge de store mængder vand i kummen, og vel også af hensyn til børnene, var det praktisk at have lidt vand i en kande, som man kunne hælde op i et lavt fad, og netop dåbsfade fik betydelig udbredelse i de reformerte lande i renæssancetiden.

Dåbsfadet i Støvring Kirke er overført fra Buderup Kirke. Der er tale om et sydtysk arbejde fra ca. 1575, med det for den type fade karakteristiske motiv: I bunden en fremstilling af Eva som spiser af æblet fra Kundskabens Træ, lokket af slangen i Paradiset Have. Også dåbsfadet er oprindeligt givet til Buderup Kirke af herskabet på Buderupholm. To sæt våben er indgraveret i fadet, nemlig for henholdsvis Ivar Lykke og Sidsel Holmsdorf, fra 1663, mens det andet sandsynligvis er våbnet for Eiler Krafse og Hilleborg Bille.

Døbefont, dåbsfad og kande i Støvring Kirke. Døbefonten er nyere end kirken, fremstillet i 1958, men prydes af et dåbsfad fra renæssancetiden, skænket til en anden kirke men til samme sogn.

Prædikestol

Med Reformationen 1536, hvor det centrale forhold var og er, at der ikke er nogen magt, nogen kirke, mellem den enkelte og Gud, men at vejen til frelse kort og godt går gennem den enkeltes tro, steg kravet til præsterne om at være vejleder for menigheden. Præstens prædiken skulle oplyse og hjælpe sognebørnene på deres vej gennem livet, og prædikenen fik en fremtrædende plads i gudstjenesten.

Dermed var der også skabt behov for en prædikestol, som ifølge øvrigheden skulle placeres højt og smukt ved kirkens sydvæg, ved vinduet nærmest koret, så alle kunne se præsten og tydeligt høre sandhedens lære. Skønt disse ydre forhold tilsyneladende relativt hurtigt kom på plads, så kunne det tilsyneladende alligevel knibe med opmærksomheden. I hvert fald følte biskop Peder Palladius sig omkring 1540 foranlediget til, i tidens noget upolerede tone, at indskærpe menigheden følgende:

"Selvfølgelig er det forkert at falde i søvn under prædiken, og det ser ærlig talt ikke godt ud, at man vender røven mod præsten."

At man kunne falde i søvn under prædikenen vil i vore dage sikkert synes ganske forståelig. Efter Reformationen havde præsternes prædikener en tendens til at blive meget langvarige. I 1579 bestemtes det, at der ved prædikestolen i enhver kirke skulle være et timeglas, så præsten kunne blive mindet om, hvornår talen skulle have en ende. Samtidig blev det pointeret, at en prædiken højst måtte vare en time, dog uden den store effekt. Det fremgår af flere kilder, at visse præster havde det med at sige til menigheden, at "Vi tager lige et glas til," hvorpå han vendte timeglasset. Andre steder var det ikke nødvendigt med fysiske anstrengelser, idet nogle timeglas havde betydeligt længere gennemløbstid end en time. Men efter som hverken biskoppelige henstillinger eller timeglas hjalp, bestemtes det i april 1645, at der skulle tilforordnes folk til at gå rundt i kirkerne med lange kæppe, som de skulle slå de stakkels sognebørn, som faldt i søvn under prædikenen, oven i hovedet med. Præsten kunne så bedømme virkningen af sin prædiken ud fra først snorken, siden ve-råb. Med tiden fandt prædikenens længde et passende leje, men prædiken og prædikestol er altså i høj grad fænomener, der her i landet kendes fra reformations- og renæssancetiden.

Netop i betragtning af prædikestolens betydning, er denne i mange kirker rigt udsmykket, hyppigt med angivelse af, hvem der har bekostet herligheden. Prædikestolen i Støvring Kirke er, ligesom kirkebygningen, mere behersket. Dette er næppe heller tilfældigt, idet prædikestolen stammer fra kirkens indvielse i 1907, og altså er født sammen med kirken.

Prædikestolen i Støvring Kirke.

Kirkeklokken

Kirkeklokken i Støvring Kirke er både ny og gammel. Klokken blev nemlig støbt i 1907 af den gamle klokke fra Buderup Kirke, hvor den imidlertid kun havde virket i relativt kort tid, idet klokken oprindeligt var støbt i 1893. I den nye Støvring Kirke havde man tilsyneladende lidt problemer med at få klokken til at give den rette lyd. I hvert fald anføres i kirkens synsprotokol under synet den 18. juni 1908, at:

"Klokken hæves for Lydens Skyld op i sin egen Højde, inden 15. September."

Man fik klokken på plads, og siden har den fra Støvring Kirke kaldt til gudstjeneste og andre kirkelige handlinger, som klokken før kaldte sognebørnene til Buderup Kirke.

Kirkeklokken i Støvring Kirke, støbt 1907 af en lidt ældre klokke fra Buderup Kirke. På klokken er indskrevet: Jeg kalder til arbejd / til hvile og bøn / til daab og til nadver / til ordet Guds søn.

Også vore kirkeklokker har en lang historie. Fra klostrene, der var de første kristne institutioner, der anvendte klokker, begyndte disse omkring år 400 at brede sig til det øvrige, kristne samfund, som lydgivere og kaldeapparater. Kirkeklokker kendes fra det 7.-8. århundrede, og der er ikke tvivl om, at vi i Danmark har haft både klokker og klokkestøbere før år 1200. Således ved vi, at Ribe-bispen Elias allerede før år 1142 skal have arbejdet på at sætte klokkeringningen i system.

I det meste af menneskets historie har vores primære tidsmåler været solen, og før det mekaniske ur blev omtrent hver mands eje, var klokkerne kirkens stemme, som lød ud over sognet, og ikke blot angav dagens gang, men også ledte tanken mod Gud. Hver morgen ringede klokken solen op, og i middelalderen, hver aften med tre gange tre slag til ære for Gud Fader, Søn og Helligånd, manede den sognebørnene til med Ave Maria at takke Gud for dagen. Klokken kaldte til messe, bryllup, begravelse og andre kirkelige handlinger. Og det gør den også idag.

Støvring Kirkes anden tidsmåler, kirkeuret, skænket til kirken 1980 af slagtermester Jørgen Nørgaard og frue.

Tårnuret

Det er vel de færreste der i dag måler tiden efter lyd. Støvring Kirkes anden tidsmåler har menigheden da også for øje, ikke for øre. Efter næsten to års forarbejde, blev Støvring Kirkes tårnur opsat i 1980. Tårnuret var kronen på værket efter en større restaurering af kirken, som vi skal vende tilbage til. Uret blev skænket til kirken af det tidligere slagtermesterpar i Støvring Elna og Jørgen Nørgaard. Det er designet af arkitekt Poul Brøgger, Fjellerad, som i adskillige tilfælde har forestået restaurerings- og byggearbejder i Støvring Kirke. Urværket er leveret af firmaet Jermid, Odense.

Den syvarmede lysestage, placeret på skibets østvæg op mod koret, blev juleaften 1944 skænket kirken.

Lysekrone og lysestage

Med placeringen i Støvring Kirke, har den imposante baroklysekrone siden 1907 fundet dens tredje kirke at virke i. I 1814 blev lysekronen nemlig købt til Buderup Kirke fra Gråbrødre Kirke i Viborg. På de tider var handel med kirkegods relativt almindeligt forekommende. Fra 1814 blev lysekronen anvendt i Buderup Kirke, hvorfra den i 1907 blev overført til Støvring Kirke.

Den syvarmede lysestage blev juleaften 1944 skænket til kirken. Lysestagen blev skænket til minde om Elise og Chresten Elkjær.

Den imponerende og fornemme baroklysekrone, som har været anvendt i Gråbrødre Kirke i Viborg frem til 1814, derpå i Buderup Kirke frem til 1907, hvorefter den kom til Støvring Kirke.

Kirkeskibet

Kirkeskibet i Støvring Kirke blev skænket kirken ved indvielsen i 1907. Således var kirken også på den front behørigt udstyret fra starten.

Man finder kirkeskibe i næsten alle danske kirker. Skikken med at ophænge skibsmodeller i kirker har været kendt i mange lande, men for Danmark gælder det særlige, at skikken fortsat er levende og har stor udbredelse. Selv helt nye kirker får i reglen på et tidspunkt en skibsmodel til ophængning. Det ældste danske kirkeskib er orlogsskibet Randers, skænket til Sct. Mortens Kirke i Randers i 1632, men de fleste danske kirkeskibe stammer fra tiden efter 1850, hvor skikken for alvor blev udbredt. Skønt skibene kan være fri fantasi, så er mange dog også kopier efter rigtige skibe, med Skoleskibet Danmark og Fregatten Jylland som meget yndede modeller. Kopierne efter de rigtige skibe er i reglen meget omhyggeligt udført, men er ofte gjort smalle og høje, for at de skal tage sig bedre ud for menigheden, når de hænger højt over kirkegulvet. Nogle skibe er skænket for at mindes en afdød, eller for at markere en særlig mærkedag, f.eks. ved kirkens indvielse som i Støvring, mens atter andre udelukkende er skænket for at pynte i kirken.

For det meste er skibene anbragt så stævnen peger mod koret, som styrede skibet mod øst, mod det himmelske lys. En tolkning af skibenes betydning og tilstedeværelse, der jo på ingen måde har liturgisk funktion, må være, at skibene symboliserer menigheden, der som et skib på bølgerne styrer frelst gennem verdens farer.

Skønt mange kirkeskibe har fornemme forlæg som Fregatten Jylland, så findes der dog også fortrinlige kopier og modeller af virkelige skibe, som har mere beskeden baggrund. Et af de hyppigt nævnte eksempler er den fladbundede sildekåg fra Nibe Kirke, fra 1703, og til denne på en og samme tid beskedne og eksklusive gruppe hører også kirkeskibet i Støvring Kirke.

Kirkeskibet i Støvring er en model af Wilhelmine af Nibe, der såmænd var tjæreskude. Modellen blev som nævnt skænket til Støvring Kirke ved indvielsen i 1907, men havde allerede da nogle år under kølen. Modellen blev udført af Jens Christiansen, født 1867 i Nibe. Jens Christiansen var kun 14 år, da han lavede modellen efter den tjæreskude, som han jævnligt så i sin barndomsby. Siden blev Jens Christiansen sadelmager i Støvring, og levede altså her ved kirkens indvielse i 1907. I 1954 restaurerede han skibet. Han var da pensionist. Jens Christiansen døde i 1965, 99 år gammel. I 1978 blev skibet igen restaureret, af Jens Justesen, der havde konsulteret Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg, for at sikre sig at alle detaljer var korrekte. Ved den lejlighed fik skibet bl.a. den oprindelige bundfarve tilbage.

Der synes indbygget en vis symbolik i, at man i Støvring Kirke fik tilbudt og takkede ja til som kirkeskib at få en model af Wilhelmine af Nibe, af en tjæreskude. Man var i en stationsby, hvor der måtte arbejdes hårdt for føden og for byen, og havde ikke de gamle købstæders struktur og stænder, hvor flere nok foretrak Skoleskibet Danmark eller Fregatten Jylland, for at signalere storhed og evne. Nej, i Stationsbyen Støvring foretrak man et arbejdsfartøj, en tjæreskude. Og med det valg kom kirke og kirkeskib i Støvring med tiden til at stikke ud, til kirkens og egnens fordel.

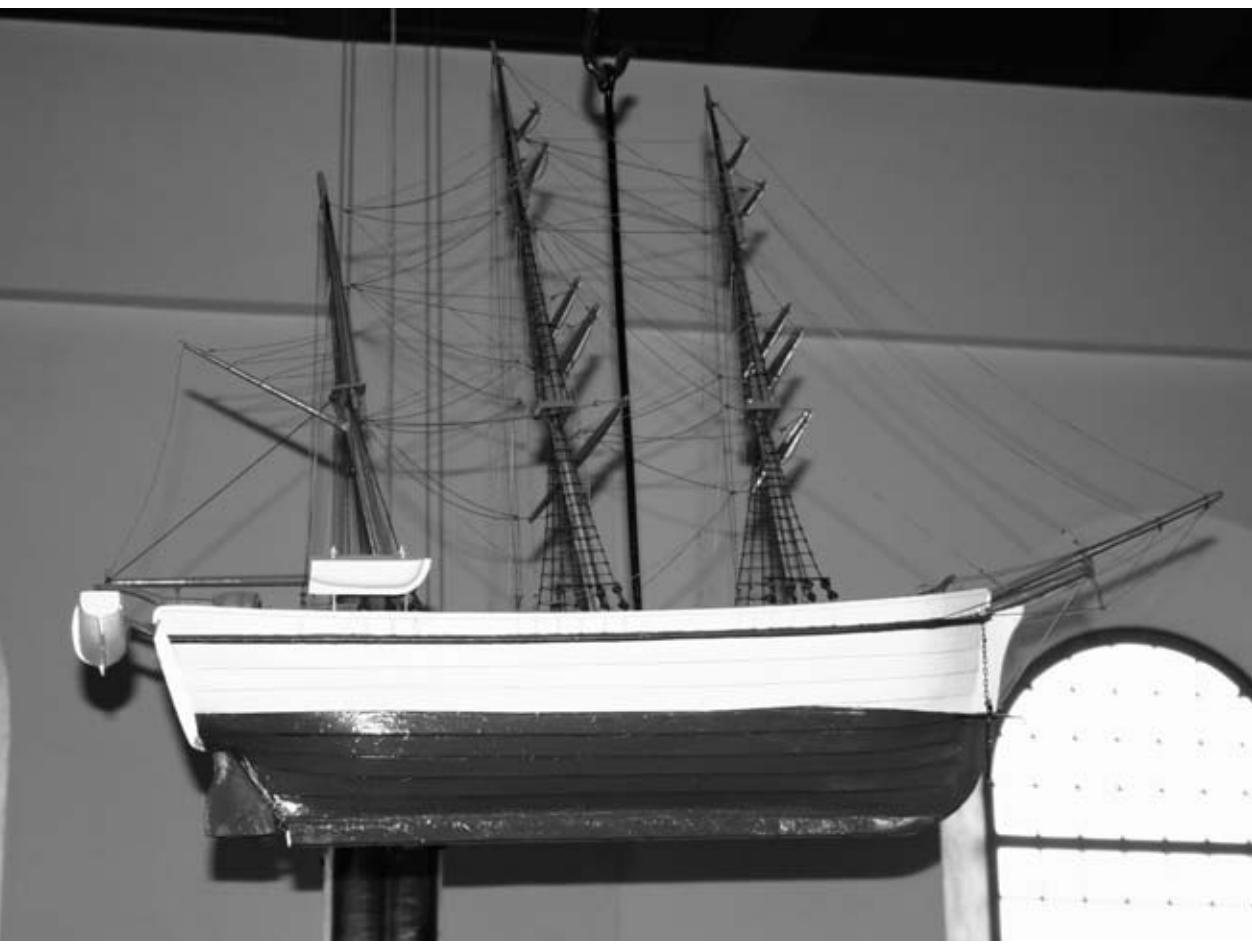

Wilhelmine af Nibe, udført af Jens Christiansen i 1881, skænket til Støvring Kirke i 1907.

Orgel

I hovedparten af kristendommens historie har salmer og liturgiske sange været en del af gudstjenesten. At ledsage sangen med orgelmusik er imidlertid en idé og en mulighed af relativt ny dato. Endnu i 1800-tallet var det kun de større kirker, der havde råd til at anskaffe sig et orgel. Skønt dansk orgelbygning var ganske godt udviklet allerede i 1500-1600-tallet, så klarede de fleste kirker sig udmærket med degnen som forsanger. Med udviklingen af harmoniet eller stueorglet fik også de mindre kirker efterhånden mulighed for at anskaffe sig et slags orgel, og da man efter år 1900 påbegyndte en fabriksmæssig produktion af mindre orgler, blev sådanne efterhånden en selvfølgelighed i enhver dansk kirke.

Efter al sandsynlighed var der intet orgel i Støvring Kirke ved indvielsen i 1907. I hvert fald berettes ikke om et sådant i de få, men ganske fyldige kilder vi har til kirkens indvielse og til beskrivelsen af Støvring Kirke 1907. At dømme efter byggeomkostningerne, ca. 22.000 kr., har et sådant næppe heller kunnet rummes i budgettet. Imidlertid nævner pastor Plesner, som var præst i sognet fra 1903 til 1933, i en skrivelse dateret i Støvring, den 7. december 1934, at der i hans embedstid er anskaffet "Harmonier til Sørup og Gravlev Kirker og et Orgel til Støvring Kirke." Nu er angivelsen af åremålet, Plesners embedstid 1903-1933, jo ikke ganske nøjagtigt, men i kirkens synsprotokol, med indførslen for kirkesyn foretaget den 27. juni 1921, bliver vi lidt klogere. Efter at have redegjort for den ordinære synsforretning, noteres nemlig følgende i protokollen:

"Synet maa bemærke, at der til Kirken er anskaffet et ved frivillige Bidrag fra Menigheden bekostet Pibeorgel, der er skænket Kirken og saaledes herefter vil være at anse for en samme i enhver Henseende tilhørende og vedvarende Del."

Det betyder, at Støvring Kirke har haft orgel i det mindste fra 1921. Da omtale af orgel ikke forekommer i kilderne tidligere, må det være rimeligt at antage, at der her er tale om kirkens første orgel. En så væsentlig del af kirken ville man næppe have undladt at nævne tidligere, ligesom det da også i notatet af 27. juni 1921 understreges, at orglet er at anse for en del af kirken, som altså også vil blive undersøgt ved fremtidige kirkesyn. At det var menigheden der ved frivillige bidrag bekostede dette første orgel, antyder endvidere den tilknytning til og opbakning om Støvring Kirke, som var herskende i den endnu i 1921 unge stationsby. Man havde dog også været fremsynet da man byggede kirken, og sørget for, at der i kirkerummet var plads til et orgel.

Dette første orgel i Støvring Kirke var i anvendelse frem til 1958. Da havde Jysk Orgelbyggeri i 1957 bygget et orgel på syv stemmer, som blev

opsat i kirken. Som så mange af kirkens genstande er også orglet en brugsgenstand, men dog nok mere udsat for slid, og med tiden blev dette orgel vanskeligt at stemme rent, nedslidt som det var blevet.

I 2000 blev der derfor opsat et nyt orgel i Støvring Kirke. Orglet er på to manualer, pedal og 19 stemmer, og er bygget af firmaet Markussen & Søn, Aabenraa. Placering og facader blev tegnet af Poul Brøgger, Fjellerad, og opsat på et nybygget pulpitur. Ved indgangen til pulpituret er gavlen på et af orgelhusene udsmykket med en flok korsfugle, tegnet af billedhuggeren Erik Heide, der ligesom arkitekt Poul Brøgger skulle komme til at indtage en central rolle i Støvring Kirkes udsmykning og bygningshistorie, hvilket vi skal vende tilbage til senere. Det nye orgel blev indviet ved en festgudstjeneste den 26. marts 2000.

Orglet i Støvring Kirke, med facader tegnet af Poul Brøgger.

Facade ved indgangen til orgelpulpituret, med Korsfugle tegnet af Erik Heide.

Messehagler, salmenummertavler og kirkeblok

Til kirkens øvrige brugsgenstande må henregnes messehagler, salmenummertavler og de to kirkeblokke. De tre genstande eller genstandsgrupper har det til fælles, at de giver signal til menigheden, og har det til forskel, at den konkrete brug for nogle deles vedkommende er forbeholdt præsten, og for andre deles, i hvert fald i princippet, forbeholdt menigheden.

Blandt de genstande, som det i de fleste kirker er relativt almindeligt at udskifte relativt hyppigt, er de til kirken hørende messehagler. I 2007 har Støvring Kirke fire, i kirkeårets farver, nemlig en grøn, en rød og en lilla messehagel, samt en hvid festhagel. Den hvide festhagel blev i 1994 fremstillet af kunstneren Ester Bové Reintoft, mens kunstneren Hanne Wedel i 2001 fremstillede en grøn messehagel, tegnet af billedhuggeren Erik Heide.

En praktisk genstandsgruppe i enhver kirke er salmenummertavler, som kendes fra omkring år 1700. Sådanne findes naturligvis også i Støvring Kirke, hvor de oplyser menigheden om de salmer, der skal anvendes ved dagens kirkelige højtidelighed.

Endelig skal nævnes kirkeblokkene, hvoraf Støvring Kirke har to ens, som også har et ganske praktisk formål: Heri kan menigheden nemlig lægge penge, når præsten fra prædikestolen har oplyst om dagens kollekt.

Salmenummertavler i Støvring Kirke.

Farver og fugle

Oprindeligt var Støvring Kirkes indre og inventar bemalet i lyse farver, med gråt træloft, hvide vægge og grå kirkebænke. Centralt i rummet var det i 1907 etablerede træalterbord med fløjsdug, og altertavlen fra Buderup Kirke, med Axel Hous maleri af Kristi korsegang fra 1901.

I 1976-1977 gennemførtes en større restaurering og fornyelse af kirken; ikke af bygningen som sådan, men af kirkerummet. Det var igen arkitekt Poul Brøgger, Fjellerad, der forestod restaureringen, mens det kunstneriske ansvar blev lagt i hænderne på billedhuggeren Erik Heide, Mors, der

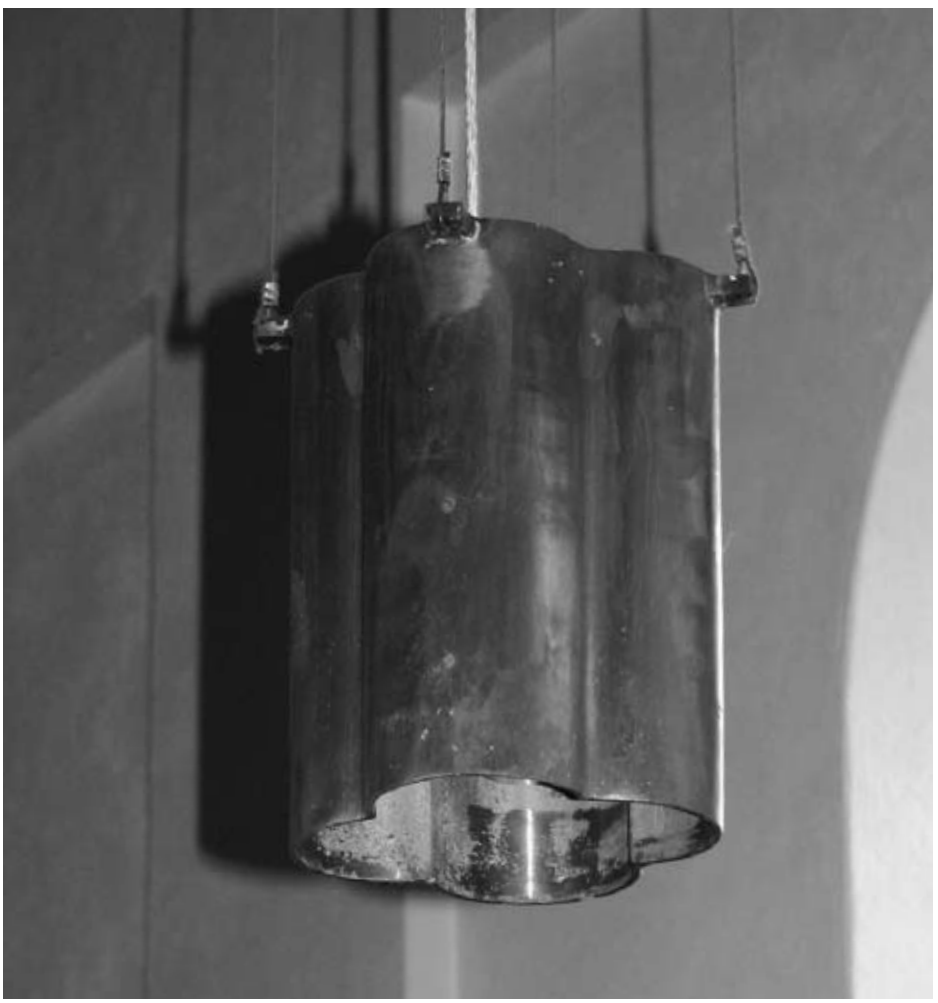

En af kirkens messinglamper, udført af Erik Heide 1977.

lige som Poul Brøgger allerede er nævnt flere gange. Resultatet af restaureringen i 1976-1977 var, at kirken blev forsynet med det nye, murede alterbord, med planken af moseeg anbragt ovenpå, med den lille krukke til alterbrød, som Heide skænkede kirken efter restaureringen, og med Heides magtfulde Kristusfigur, ligeledes fremstillet af gammelt moseeg, bag alteret. For så vidt angår kirkens farver, blev resultatet af restaureringen 1976-1977, at prædikestolen blev bemalet i grønne farver, inspireret af farven på kirkeskibets bund, hoveddøren blev rød, loftet blev rødbrunt og kirkebænkene, som fortsat er de oprindelige, Siennabrune; en farve som svarer til den brune jord i byen Sienna i Italien. Sienna er en klassisk farve, men den vakte ikke udelt begejstring i Støvring. Endelig blev kirken forsynet med et nyt gulv, bestående af brede planker, og over kirkebænkene blev ophængt støbte messinglamper, ligeledes fremstillet af Erik Heide. Siennefarven på kirkebænkene blev i 1999 erstattet af en grøn bemaling, også farvesat af Erik Heide, og samme år blev nye hynder på kirkebænkene taget i brug, ligeledes grønne, fremstillet af Hanne Wedel, Aabenraa.

Til højre oblatæske med korsfugl, til venstre korsfugl, begge udført af Erik Heide.

I mangt og meget står kirkebygningen i Støvring, kirkerummet og dets inventar, uforanderligt som det blev etableret i 1907. Og i mangt og meget er der sket store forandringer.

Også i den forstand indskriver Støvring Kirke sig i dansk kirkehistorie: Vore kirker bærer alle mærker af generationerne. Alle kirker har nedslag, i arkitektur, kunst og interiør, af skiftende epoker, hvilket ikke så meget skal ses som udslag af modelune, men mere som de skiftende slægtleds bidrag til kirkens historie.

Nogle kirker er omtrent 1000 år gamle, andre 100. Alle bærer præg af, at slægt har fulgt på slægt.

Støvring Kirkes indre, set fra nordsiden af pulpituret.

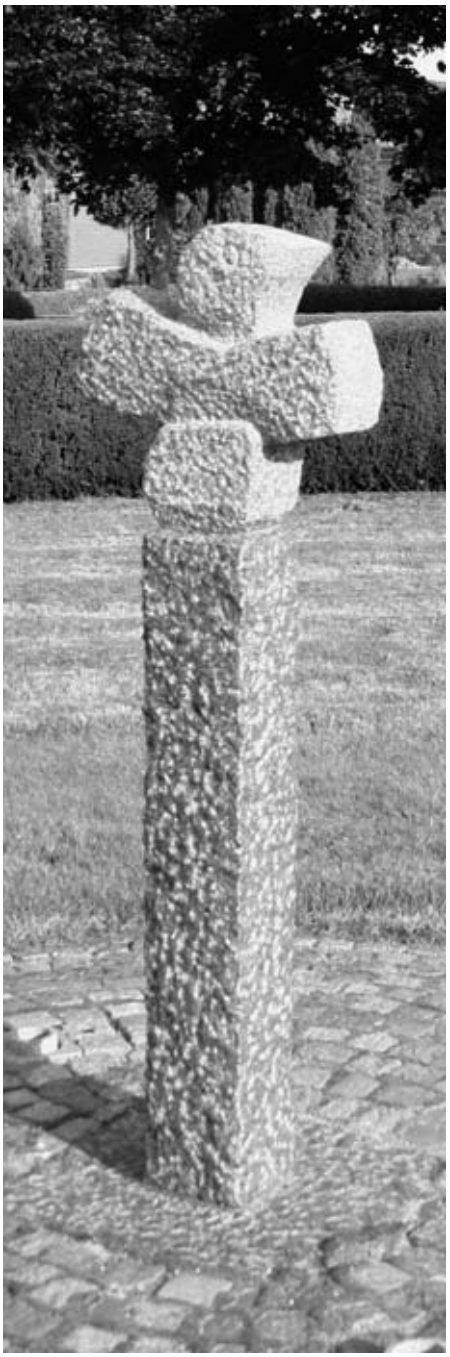

Korsfugl, skulptur i granit af Erik Heide, 1996.

Kirkegården

Sammenhængen mellem kirke og kirkegård bliver i Støvring yderligere forstærket af, at Erik Heides korsfuglsmotiv også har fundet vej til de dødes have. Menighedsrådet ved Støvring Kirke modtog på et tidspunkt en testamentarisk gave, et pengebeløb, fra Aage Skaarup, Støvring. Menighedsrådet fik frie hænder til midlernes anvendelse, og man valgte at søge tilvejebragt en udsmykning af de anonymes gravplads. Valget af kunstner faldt naturligt nok på Erik Heide, og i efteråret 1996 fandt så endnu en korsfugl vej til Støvring Kirke, med den stenhuggede udgave på kirkegården.

Erik Heides korsfugl danner center i de anonymes gravplads på en kirkegård, der, som det er fremgået tidligere, blev taget i brug endnu før kirken blev indviet. Og lige som kirken har også kirkegården undergået forandringer, fra opførelsen af et ligkapel i 1923 til den store udvidelse i 1996, hvor Heides skulptur i en vis forstand satte kronen på værket på kirkegården, og forstærkede sammenhængen mellem kirken, dens rum og kirkegården. Og en vandring på Støvring Kirkegård giver da også et godt indtryk af, at Støvring var stationsby, og tillige af de særlige forhold, der har gjort sig gældende her. På kirkegården finder man gravminder over baneformænd, håndværkere, gårdejere,

præster, højskoleforstandere, en af de første landstingskvinder Grete Mølbak, skolelærere, uldhandlere, købmænd og uddelere. Alle velfortjente mænd og kvinder, som ved deres virke drev udviklingen i byen og sognet frem. Og så er der de helt enkle minder, hvor det ikke er titler og virksomhed der står i centrum, men navne – mennesker og kærlighed.

Et gravminde på Støvring Kirkegård, der på den ene side påberåber sig opmærksomhed ved dets udformning, men hvor inskriptionen nærmer sig det næsten anonyme. På stenen står blot: Niels Erik – Søster – Annette. Derunder: Guds Himmeriges Fryd – har han lovet de smaa – og blomster – fra paradisets enge. Gravmindet står på bagermester Niels Chr. Jensens familiegravsted.

Sognegården

Op igennem 1980'erne arbejdede menighedsrådene for Sørup, Gravlev og Støvring kirker med planer om at bygge et nyt kirkecenter, og for Støvring menighedsråds vedkommende en ny materielgård i området umiddelbart syd for Støvring Kirke. Efter at have tilvejebragt de nødvendige økonomiske midler og efter godkendelse af de kirkelige myndigheder, blev planernes gennemførelse markeret, da biskoppen over Aalborg Stift Henrik Christiansen den 24. juni 1990 indviede Sognegården i Støvring. Den bygning, som Henrik Christiansen indviede, var opført efter tegninger af Arkitektfirmaet Dommergården i Terndrup, ved Jørgen Scheppe-

Sognegården i Støvring, der giver gode rammer for de dele af menighedens aktiviteter, der udfolder sig uden for kirkens mure, men som ikke desto mindre er en del af det kirkelige liv i sognet.

lern, som også stod bag Gravergården, materielgården til graveren ved Støvring Kirke. Sognegården, på 418 kvadratmeter, rummede to lokaler til konfirmandundervisning adskilt af en skydevæg, så de kunne slås sammen til et rum, kordegnekontor, præstekontor og køkken m.v. Materielgården blev på 140 kvadratmeter, med bl.a. værksted, personalerum og graverkontor. Gennem hele planlægnings- og opførelsesfasen havde det været væsentligt for menighedsrådene, at de nye lokaler skulle stå til rådighed for alle i sognet, hvor en kraftig befolkningstilvækst havde fundet sted, som bl.a. afspejlede sig i, at man i 1987 underviste seks konfirmandhold, hvilket man før Sognegårdens opførelse måtte gøre i stærkt utidssvarende lokaler.

Den i 1990 nye sognegård blev imidlertid også snart for lille, og i efteråret 2002 blev denne udvidet, med indvielse i januar 2003. Til de oprindelige 418 kvadratmeter blev tilføjet yderligere 330 kvadratmeter, efter tegninger af Arkitektfirmaet Brøgger A/S, Fjellerad, som jo også tidligere havde været involveret i arbejdet ved Støvring Kirke. Tilbygningen rummede bl.a. ny mødesal med skydevæg til de eksisterende konfirmandlokaler, et ombygget kordegnekontor, et nyt menighedsrådslokale, organistkontor, arkivrum, depotrum m.v.

Gravergården ved Støvring Kirke, der i 1990 gav gode forhold for graveren og hans personale.

Støvring Kirke 1907-2007

Den 21. december 1907 stod følgende at læse i Aalborg Amtstidende, under overskriften Støvring Kirke:

"Et almindeligt Ønske i Menigheden er bleven opfyldt derved, at Støvring Kirke vil blive Indviet saa betids, at den kan tages i brug til Juleguds-tjenesterne. Menigheden stod nemlig uden Kirke for Øjeblikket, idet den gamle Kampestenskirke i Buderup er bleven nedlagt som Kirke, og enkelte Dele af dens Inventar er flyttet til den nye Kirke i Støvring. Det er nu godt halvandet Aar siden, Murermester Østergaard, Støvring, overtog den samlede Entreprise; og er Arbeidet blevet forsinket en Del, skal Skylden herfor ikke siges at være Bygmesterens, men derimod enkelte Ændringer i Tegningen, som har krævet ministeriel Anerkendelse. Nu staar Kirken imidlertid færdig, og i Morgen, Søndag, finder dens indvielse Sted."

Og sådan blev det. Og siden har Støvring Kirke været ramme om det kirkelige liv i Støvring, og har stået som en støtte gennem skiftende tider, hvor både den lokale, den kirkelige, den nationale historie og verdenshistorien har skyllet ind over sognet. I 1908 og i tiden derefter, blev tiendeafløsningen gennemført, således at præsten ikke længere skulle opkræve kirketiende, men i det mindste i et enkelt år nåede man også at opleve denne gamle ordning i den nye Støvring Kirke, og i 1918 bortfaldt al ofring til præsten i kirken. Efter at Sønderjylland var blevet genforenet med Danmark i 1920, blev foretaget visse ændringer i den kirkelige administration, og i 1923 blev stiftsgrænserne lagt om. Ved denne omordning blev Buderup-Gravlev pastorat lagt fra Viborg Stift ind under Aalborg Stift. Og under besættelsen 1940-1945 skyllede krigen ind over området, hvor tyske fly styrtede ned som følge af uheld, og allierede fly som følge af nedskydning. Siden blev det kirkelige liv udvidet til at omfatte transport med kirkebil til og fra kirken, og til aktiviteter uden for kirkerummet, med studiekredse, læsninger, foredrag og udflugter m.m. Og kommer folk ikke til kirken, så kan kirken komme til folk. Det er siden 1968 sket med udgivelsen af Kirkebladet for Buderup-Gravlev sogne, for kirkerne i Gravlev, Støvring og Sørup. Nogle har kirken for øje, andre for øre, og alle husstande erindres om kirkens tilstedeværelse, når Kirkebladet dumper ind ad brevsprækken. Og skulle man få behov for omgående information, råder sognet naturligvis også over en informativ hjemmeside. Fra tiendeafløsning til IT på 100 år omkring en kirke, hvis historie rækker langt tilbage i tiden, og som er så tydeligt tilstede i nutiden.

Et almindeligt Ønske i Menigheden er bleven opfyldt derved, at Støvring Kirke vil blive indviet saa betids, at den kan tages i Brug til Juleguds-tjenesterne. Menigheden stod nemlig uden Kirke for Øjeblikket, idet den gamle Kampestenskirke i Buderup er bleven nedlagt som Kirke, og enkelte Dele af dens Inventar er flyttet til den nye Kirke i Støvring.

Det er nu godt halvandet Aar siden, Murermester Østergaard, Støvring, overtog den samlede Entrebrise; og er Arbejdet blevet forfinket en Del, skal og skaber en Ro for Øjet, der ikke er helt almindelig i vore Kirker.

Altertavlen er den gamle fra Buderup Kirke: „Jesus bærer sit Kors", indfattet i en kridhvid Ramme. Saavel Altertavlen som den største af Kirkens Messinglysekroner tilligemed Døbefonden's Balle og Kande er ført til Støvring fra Buderup. Klokken i Taarnet har ogsaa tidligere ringet fin Malmlyd ud gennem den gamle Kampstenskirkes Taarnglugger, men den har gennemgaaet en Omstøbning paa de Smithske Fabrikker i Aalborg og hænger nu og

Støvring Kirke, med en part af den tilhørende artikel hvor det angives, at "Ovenfor bringer vi et Billede af Kirkens ydre," som den blev fremstillet i 1907 umiddelbart før indvielsen. Fra Støvring Kirkes Arkiv.

Støvring Kirke set fra syd, fra omtrent samme vinkel som tegningen fra 1907, i jubilæumsåret 2007.

Jubilæet

Støvring Kirkes Menighedsråd ønskede at markere 100-året for kirken på mangfoldig vis, og sammensatte et effektfuldt program for jubelåret. Den omfattende årsplan indeholdt, foruden de ordinære, kirkelige handlinger, følgende program: I januar koncert med VoxNorth, sogneeftermiddag med Louise Adrian, leder af Vridsløselille Fangekor, og gudstjeneste med forstander Jens Borup, Lynghøj Efterskole i Støvring, som gæsteprædikant. Februar bød på sogneaften med forfatteren Bjarne Nielsen Brovst og gudstjeneste med gæsteprædikant, provst Holger Lyngberg, Ravnkilde. I marts var der koncert med Michala Petri og Lars Hannibal, en sogneaften organiseret af organisterne, og gudstjeneste med gæsteprædikant, borgmester Anny Winther, Støvring. I april gudstjeneste med gæsteprædikant, skoleinspektør Ole Corneliussen, Karensmindeskolen, Støvring. Maj bød på gudstjeneste med efterfølgende kaffemøde i Sognegården, hvor kirkeminister Bertel Haarder skulle have prædiket i kirken, men p.g.a. forfald trådte formand for Folketinget Christian Mejdahl i Bertel Haarders sted, gudstjeneste med gæsteprædikant Erik Johansen, Fårup, tidligere Støvringpræst, og pinsegudstjeneste i Støvring Kirke med deltagelse af trompetist Per Iversen og Aalborg Jægerklubs Esparforcehornblæsere. I juni arrangeredes bus fra Sognegården til Buderup Ødekirke, hvorfra der var kirkevanding ad den gamle kirkevej fra Buderup Kirke til Støvring Kirke, hvor der afholdtes gudstjeneste med gæsteprædikant, lektor Ilone Dolmer fra Soroptimisterne. I juli var der gudstjeneste med gæsteprædikant, forstander Troels Kold, Støvring Højskole. August bød på gudstjeneste med gæsteprædikant, skoleinspektør Arne S. Kristoffersen, Bavnebakkeskolen i Støvring, og rundtur på kirkegården, hvor der ved nogle Støvringsborgeres gravsted fortaltes om deres liv. I september var der høstgudtjeneste, cykelløb mellem Støvring, Sørup, Gravlev og Buderup kirker, med slutmål ved Sognegården, koncert med Anne Linnet, og gudstjeneste med gæsteprædikant Margarete Schramm-Seidenkrantz, Aktive Kvinder i Støvring. Oktober var der kirkekoncert i samarbejde med Den Kommunale Musikskole, og gudstjeneste med gæsteprædikant, tidligere Støvringpræst Jørgen Dolmer, Skørping. I november afholdtes gudstjeneste med gæsteprædikant, rektor Jens Nielsen, Støvring Gymnasium, julekoncert med Kurt Ravn i kirken, samt musical ved Lynghøj Efterskole. Søndag den 2. december afholdtes så festgudstjeneste, og efterfølgende jubilæumsfest for inviterede og for byens borgere. Og endelig besluttede menighedsrådet at udgive en bog om Støvring Kirke.

Personale ved Støvring Kirke 2007

Bageste række fra venstre: Sognepræst Tommy T. Corfixen, graver Tage Jespersen, konfimandlærer Leif Pedersen, gravermedhjælper Hans E. Nielsen, organist Else-Marie Christiansen, kordegn og kirkesanger Anna-Marie K. Nielsen, organistassistent Jens Mathiasen, sognepræst Ellen Margrethe Balle Christensen. Forreste række fra venstre: Gravermedhjælper Hanne K. Sørensen, kordegneassistent Hanne Bach Pedersen, servicemedarbejder Betty Mogensen, kirkesanger Lisbet Toft, værtinde Mona Lund. Foto i Støvring Kirkes Menighedsråds Arkiv.

Støvring Kirkes Menighedsråd 2007

Bagest Niels Chr. Jensen. Dernæst fra venstre: Lizzi Steno Hansen og Christa Kobberøe Larsen. Dernæst fra venstre: Jens Peter Spleth Sørensen, Ella Lydert Wagner, Bente Kondrup Christensen, Flemming R. Jacobsen. Forreste række fra venstre: Norma Lykke Granild, Kaj Kristophersen, Gerda Severinsen, Lis Pedersen, Helle Spliid. Foto: Støvring Bogtryk/Offset ApS.

Præster ved Støvring Kirke 1907-2007
Matthæus Plesner, sognepræst fra 1903, 1907-1933.
O. M. Bilde, hjælpepræst, 1933.
Jens Poulsen, 1933-1967.
Poul Jørgen Flintholm, 1967-1984.
Henrik Johannes Cronwald Jensen, hjælpepræst, 1981-1982.
Ellen Margrete Balle Christensen, hjælpepræst, sognepræst 1988, 1982-.
Erik Johansen, 1984-1988.
Jørgen Dolmer, 1988-2007.
Tommy T. Corfixen, 2007-.

Sognepræster ved Støvring Kirke 2007, Ellen Margrete Balle Christensen og Tommy T. Corfixen. Foto i Støvring Kirkes Menighedsråds Arkiv.

Litteratur og materiale

Litteratur og publiceret kildemateriale

Christensen, Inger Marie: Sørup kirke – og Sørups historie, 2006.
Harder, Jan Bak: Støvring. Fra bondelandsby til stationsby og landevejsby, 1984.
Horskjær, Erik (red.): De danske Kirker, Himmerland, bd. 11, 1968.
Kjær, Ulla, og Poul Grinder-Hansen: Kirkerne i Danmark, bd. I-II, 1988-1989.
Malmgart, Liselotte: Vilkår for liv og vækst – Menighedsrådsloven 1903-2003, 2003.
Nielsen, Henrik Gjøde: Fra tørv til natur, 2003.
Nielsen, Henrik Gjøde: Gåser Kirke, 2003.
Nielsen, Henrik Gjøde: Øster Hassing Kirke, 2005.
Nielsen, Henrik Gjøde: Til kirkens pryd og herskabets ære, 2005.
Riis, Bjarne L.: Buderup gamle kirke, 1984.
Trap, J. P. Kongeriget Danmark. 4. udgave, V. Bind. Hjørring Amt, Thisted Amt, Aalborg Amt, 1924.
Trap, J. P.: Danmark. 5. udgave. Ålborg Amt, 1961.
Ulrich, Carl: Støvring Bakmølle som bombemål. Oplevelser under besættelsen. I: Hanen, Lokalhistorisk Forening for Støvring Kommune, nr. 6, 2002, s. 13-17.
Aagesen, Aage: Geografiske Studier over Jernbanerne i Danmark, 1949.

Upubliceret materiale

Støvring Menighedsråds Arkiv
Memorabilia.
Kirkesynsprotokol, Buderup og Støvring kirker, 1862-2007.
Forhandlingsprotokoller for Støvring Kirkes Menighedsråd, 1938-1961, 1961-1986, 1986-1990, 1990-1994, 1995-2000, 2000-2004.
Buderup Kirkegård, Orgel i Støvring Kirke, Kirkecenter Støvring, 1954 ff.
Istandsættelse, Støvring Kirke, 1977-1978.
Præsteembedet, Kirkeur, Menighedsrådet, 1979-1980.
Kirkegården.
Tegninger, 1977.
Kirkegårdsudvidelse, 1996.
Tårnet, 1996-1997.
Bebyggelsesplan m.v., 1981.
Trappeparti, parkeringsplads.
Orgel, I-II.
Diverse papirer, I-II.
Kirkebladet, Gravlev, Støvring og Sørup kirker, 1968-2007.
Gerda Severinsens arkiv
Samling af udklip, dokumenter, korrespondance, fotografier m.v.
Hals Museums Lokalhistoriske Arkiv
Nielsen, Henrik Gjøde: Stationsbyen. Forskningsobjekt og samfundsmæssig enhed. Upubliceret manuskript, 1989.
Aalborg Historiske Museum
Buderup Kirkegård, Gravminderegistrering ved Viggo Petersen, 1993, 1996.
Støvring Kirkegård, Gravminderegistrering ved Viggo Petersen, 1993.
ÅHM J.nr. 0835, Buderup Kirke.
ÅHM J.nr. 3868, Buderup Ødekirke, herunder kopier af materiale i Nationalmuseet.
ÅHM J.nr. 5014, Prædikestol, Suldrup Kirke.

HALS MUSEUM

ISBN 87-90845-36-6